

၁. လှိုဘဲရှင်လှိုင်ထိထင်မှန်

ကညီဖိတဖှ်စးထီၣ်လၢအဟဲန့ၣ်လီၤဆူကီၢ်ပယီၤန့ၣ်လၢတၢ်လုၢ်အိၣ်အသး
သမူအဂီၢ်ကျိးစးသံၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢအကျိးစးသံၣ်အယီၤမၤန့ၣ်တၢ်အိၣ်တၢ်အိ
ဒီးမၤန့ၣ်တၢ်ကူတၢ်သိးလီၤ. အါတက့ၢ်ဖဲအထီၣ်လီၤစးန့ၣ်ဖှ်လီၤယုၣ်ဝဲဘဲချံလီၤ.
တနီၤနီၤကျိးစးဒီးလီၤန့ၣ်သ့ၣ်ဝဲဘဲလီၤ. ဖဲအဆၢကတီၢ်ဝဲန့ၣ်တၢ်ဆါတၢ်ပွၤတအိၣ်
ဒီးဘၣ်. အိၣ်ဒၣ်တၢ်လဲလိာ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤလီၤ. အါတက့ၢ်တၢ်လဲအိၣ်အံၤသၣ်ဒီး
ဘဲ, တၢ်လဲအိၣ်ဘုဒီးဘဲလီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယီၤပမံၤပပှ်ဒုးပလီၢ်အဖိအလံၤဒီး
စံးဝဲ,

တၢ်တကၤတၢ်ဝါသၢကလုာ်

တၢ်ဝါသၢကလုာ်မ့ၢ်ဝဲ, မ့ၤ, အံၤသၣ်ဒီးဘဲလီၤ.

မၤဝဲလၢထါဒီးစံးဝဲ,

တၢ်ကကၤဘုကကၤဟု

တၢ်ကၤနီၢ်ဂ့ၤယအိၣ်ယု

တၢ်ကကၤဘုကကၤဟု

တၢ်ကၤနီၢ်ဂ့ၤယအိၣ်ဟဲဒ်ပသးပှ်စံးတုာ်ဝဲအသိးမုၢ်မဆါတနံၤအံၤတၢ်ဝါသၢက
လုာ်ကၤဝဲဒီးလၢအကျါဘဲတကလုာ်န့ၣ်ပတထံၣ်လၢအိၣ်လဲာ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.
ပကညီဖိလၢအသ့ၣ်ဘဲအိၣ်တၢ်ဒၣ်ထဲလၢပကိကစၢ်ခိၣ်ကညီဖိတဖှ်ဒီးကီၢ်မုၢ်
တြိကစၢ်ခိၣ်မိန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်မုၢ်လၢကညီဖိအိၣ်တၢ်အလီၢ်အကျဲအဂၤတဖှ်တၢ်
တသ့ၣ်ဘဲလၢဘၣ်. သ့ၣ်ဒၣ်ဘဲယိထံးလၢဟံၣ်ကပိာ်ကပၤဒီးသ့ၣ်လၢခိၣ်သ
ခါၣ်အဂီၢ်မိန့ၣ်လီၤ.

တုၤတၢ်ဆၢကတီၢ်ဘၣ်လၢဘဲဖိထီၣ်ဖးထီၣ်လံၤန့ၣ်ဒီးဒဲးန့ၣ်ဝဲဝဲမၤကွံာ်အချံ, အ
ဖံး, အကမူာ်ကမ့ၢ်တဖှ်ဝဲဘဲဘုကိၣ်လိာ်န့ၣ်ဝဲဝဲလၢကဟၣ်အလီၤဒီးကဲ

ထိပ်ပဲလှဲအဒိဘိလီ၊ လှဲအဒိဘိလကဟင်အလီအံမကိပ်လိပ်ဖျာသ
လာပဲန့ပစံးလာပရဲလှဲလီ၊ လှဲဖျာသလာအံန့ကွာပလာအခိပ်မုာ်
ခံဘိအလီဒီးမန့လှဲတကွီတကွီန့ပစံးလာရဲလှဲန့လီ၊ လှဲတ
ကွီတကွီန့ပစံးလာတနဲတနဲဒီးပုတနီနီစံးလာလှဲဖျာလီ၊

ဒ်သိးဘဲကိပ်လိပ်ကကဲထိပ်လှဲန့ပိပ်မုာ်တဖၣ်ဘၣ်မာပဲလာတံသးစူအ
ပူဒ်သိးအဆာသုတတံတဂုအဂီလီ၊ လာတံန့အပိပ်ခွါတဖၣ်မအိပ်
အီလာထါဒ်အံ၊

ပစီကွာဖိသ့လှဲအူ၊ ကွာဖိသးစူသးတစူ၊

ပစီကွာဖိသ့လှဲဘီ၊ ကွာဖိသးတိသးတတိ

ပိပ်မုာ်တဖၣ်စုာ်ကီးတဘျီဘျီကတိဒ်ကတိသ့လီအသးဒီးစံးပဲ၊

ဖိလုာ်ဘဲပြီကပီယု၊

လုာ်တနံပုာ်ယုခဲ

တဘျီဘျီကတိဆံးလီအိပ်လီအသးဒီးစံးပဲ၊

နီစုတကံသ့အစု၊ နီကမံမုာ်တဝါဘု

နီစုတကံသ့အစု၊ စီဘုဘုကဲထိပ်လာဟု

တဘျီဘျီပိပ်ခွါတဖၣ်စုာ်ကီးစံးပဲ၊

ပုဂါဖိပ်လာကျိပ်လာစု၊ ယဲယဖိပ်လာလှဲတဖျာ

တံတအိပ်ထါန့စီဆု၊ စီအိပ်ဘုဆုအိပ်လုာ်ကွာ

ဘဲလာအကဲထိပ်လှဲတနဲတနဲ မုတမုာ် တဖျာတဖျာန့ဒ်သိးအသုတထိပ်တံတ
ဂုဒီးပုစုအီလာမုာ်ထံးသိးကစဲဘူး၊ ကဆုပဲအဂီန့လီ၊ လှဲလာတံမာ
န့အီအဆိကတံအံအလွဲမုာ်အဝါလီ၊ တံမုာ်သးလီကွာအလွဲလာအဂါဒ်
အသူ၊ အဂီ၊ အလါအဲး၊ အလါဟုတဖၣ်ဒီးမန့သ့အဖဲး၊ သ့ဂံ၊ ထူး
သယိသ့တဖၣ်ဒီးစုလီအီဒီးလိယုကွာလှဲန့လီ၊

တဘျီဘျီကံၣ်ယုကံၣ်တူၣ်မၤဂီၤဝဲလီၤ. ကံၣ်ယုကံၣ်တူၣ်မၤဂီၤဝဲမ့ၢ်အလဲဃာ်လုၣ်
လၢအဂီၤတတိၤတတိၤဝံၤထီၣ်ယုၣ်လီၤက့ၤအိၤဒီးအဝါအိၣ်ဖျါတတိၤတတိၤ,
အဂီၤအိၣ်ဖျါတတိၤတတိၤလီၤ. မ့ၢ်သးလီၤဝဲအလွဲၤအဂၤဒီးမၤဝဲဒ်န့ၣ်အသိးလီၤ.

ခိဖျါကျဲၣ်အံၤအယိတၢ်မၤန့ၢ်ဘဲဆူလုၣ်ဒီးတၢ်ထါက့ၤအိၤဒ်တၢ်ကူတၢ်ကၤအသိး
လီၤ. တၢ်ထါတၢ်ကူတၢ်သိးအိၣ်ဒီးဝဲလၢသတိၢ်တကလုာ်လီၤ. လီၤဆီဒ်တၢ်
ဘဲဂီၤ, ဘဲဝါ, ဘဲသူ, ဘဲဖိတဖၣ်, ကဲၤခၢၣ်ကဲၤဘါဖိတဖၣ်မ့ၢ်ပှၤဘုၣ်သတိၢ်
မိၢ်ပှၤအယိအခိၣ်ဖၢၣ်, အဖျါခံ, အဆုပျီၢ်, အနံၣ်တဖၣ်ထါဝဲလၢသတိၢ် မ့တမ့ၢ်
ထါဃါယုၣ်ဝဲလၢသတိၢ်ဒီးလုၣ်လီၤ. ပသးပှၢ်စံးဝဲ,

ဘဲသူဒိၣ်ဟဲလီၤလၢဘဲ
ဘဲဂီၤဒိၣ်ဟဲလီၤလၢဘဲ
ကဟၣ်န့ၢ်ဟူကဟၣ်ဂဲၤ
ဒိၣ်ကွံၤန့ၢ်ဟူဒိၣ်ကွံၤဂဲၤ
နီၢ်စုတရၤခိၣ်တနဲၤ
တလုာ်ဘၣ်ဘဲအိၣ်တကဲ

၂. ပကူပသီးအကါဒိန်

ပပှၤကလုာ်ကညိဖိတကလုာ်အံၤစးထီၣ်လၢပဟဲန့ၣ်လီၤဆူကီၢ်ပယီၤအံၤတူၤ
မုၢ်မဆါတနံၤအံၤအိၣ်လံအနံၣ် ၂၀၀၀ အဘျဲၣ်ဘူးထီၣ်ဆူအနံၣ် ၃၀၀၀ လံ
အယိပကူပသီးလၢအယံအလၢပွဲၤဒီးအသူးအသုၣ်, အလုာ်အပွၤဒီးအခိပညိ
အဒိၣ်အယိတဖၣ်အဂ့ၢ်န့ၣ်ပတသ့ၣ်ညါလၢဘၣ်. လၢတၢ်ဂ့ၢ်အံၤပပှၤပပှၤစံး
ဟံၣ်,

ဖိလံၤမုၢ်ခွါထံၣ်တၢ်အါ
တၢ်မုၢ်လဲၤအီၤဆူပှၤကျါ
မဲးယွၤလီၤထံၣ်ထံးအိၣ်ယံၤ
မံၤမိၢ်န့ၢ်ဟူထဲအမံၤ
ဆုကံၣ်ယုမ့ၢ်တထံၣ်က့ၤ
တၢ်မုၢ်ထံမူခိၣ်တဂ့ၤ

ပမ့ၢ်တလူၤယုသ့ၣ်ညါက့ၤပကူပသီးပတၢ်ဆဲးတၢ်လၢတဖၣ်ဘၣ်ဒီးပကန့ၢ်ဟူ
ထဲအမံၤဒီးပကလီၤဘျါကွံာ်လၢပှၤကျါန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယိပဘၣ်သ့ၣ်
နီၣ်ထီၣ်တိလၢ,

ပှၤကူၣ်သ့ယုက့ၤအထံး
ဟံၣ်ဒိၣ်ဟံၣ်ကဲမိၢ်ပၢ်ဖံ
တၢ်အဲၣ်ထူထံးဖျါကပီၤ
ကဲဒိၣ်ကဲထီၣ်မိၢ်
ထူထံးအိၣ်မူနသ့ၣ်ညါ
နတလီၤဘျါလၢပှၤကျါ

လာတာယုကွပထူပထံးပတ်ဆဲးတၢ်လၢအကျါတၢ်လၢပဂ့ၤဟ်ဒိၣ်ဟ်ကဲအ
ကျါပကူပသိးမ့ၢ်စ့ၢ်ကိးတၢ်အကျါဒိၣ်တမံၤလီၤ. အဂ့ၢ်ဒ်အံၤမ့ၢ်မဆါတနံၤအံၤပ
ကျိၣ်ကလီၤမၤယၣ်ယၣ်လံၤလၢပတကတိၤအီၤလၢဟံၣ်လၢယီၤဘၣ်အယီၤလီၤ.
လီၤဆီဒ်တၢ်ပဖိပလံၤလၢမ့ၢ်မဆါတနံၤအံၤတဖၣ်တအဲၣ်ကတိၤပကျိၣ်ပကျၢ်
ဘၣ်အယီၤအိၣ်တၢ်ဒ်ဒ်ပှၤကလုာ်တကလုာ်အသိးပကဘၣ်အဲၣ်ပကူပသိး, ပ
ဘၣ်ကၤအီၤ, ပဘၣ်ယုသ့ၣ်ညါအဂ့ၢ်အပီၤလီၤ.

ထီၣ်, လံၣ်, ဒုၣ်, ညၣ်, ချဲး, တရူး

ဂုၢ်သ့ၣ်, ဒးဘီ, တၢ်, ပအူး

မၤဒ်အထါဒီးအဆု

ဂ့ၤဒ်အီၤအဆုကံၣ်ယု

လဲၤဒ်အကျဲပှၤတတၢ

ကျဲၣ်ကျိၣ်ယုတလီၤဘၢ

ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိ, တၢ်ဖိတၢ်ယၢ်ဒ်လဲၣ်အိၣ်ဒီးအဖံးဒီးအကုဒ်ဝဲအယီၤပှၤသ့ၣ်ညါ
အီၤသ့ၣ်လီၤ. ပဝဲဒ်ပှၤကညီတကလုာ်အံၤပအိၣ်ဒီးပကူပသိးလၢအယံၤလၢမး
တဖၣ်လၢပကသ့ပၤယၢ်အီၤ, နၢ်ပၢ်အီၤ, ဟ်ကဲအီၤအဂီၢ်လီၤ. ဖဲပကူပကၤ
ထီၣ်ပတ်ကူတၢ်သိးတဘျီယီၤတၢ်သ့ၣ်ညါပှၤလၢပမ့ၢ်ကညီဖိန့ၣ်လီၤ.

ပမ့ၢ်ပပှၢ်စံးဝဲ, ပှၤကညီအလံာ်လီၤမၤ

အိၣ်တၢ်ဒ်လၢလုာ်လၢထါ

ပှၤကညီအလံာ်တအိၣ်

အိၣ်တၢ်လၢလုာ်လီၤထါလီၤ

မ့ၢ်လၢပလံာ်လီၤမၤအယီၤပသးပှၤတဖၣ်မ့ၢ်အဲၣ်ဒီးမၤလိာ်ဖိမၤလိာ်လံၤဘၣ်ယး
ဒီးတၢ်ဂ့ၢ်တမံၤမံၤဒီးမၤဝဲလၢလုာ်လၢထါ, မ့တမ့ၢ် မၤဝဲလၢလုာ်လီၤထါလီၤလီၤ.
မၤဝဲလၢမ့ၢ်လုာ်ထါန့ၣ်မ့ၢ်အဒိဝဲလၢထါတကျးတကျး (စၢ်ဝဲလၢထါတယုာ်
တယုာ်) လီၤ. နိယတၢ်ကွဲးလံာ်ဖိအံၤအပူၤယကျဲးစးဒၤန့ၣ်ယုာ်ပမ့ၢ်ပှၢ်အထါ

အယုဒဖိတ်တဖန်ဒ်သီးပတ်ဆိကမိန်၊ ပတ်ထံကလာပွဲဒိန်၊ ကထူးန့ပသး
ကမၤအါထီၣ်ပတ်သ့ၣ်ညါအဂီၢ်အသီးလီၤ။ နီန့ၣ်အသီးပမံၤပပှ်တဖန်တၢ်
လၢအအဲၣ်ဒီးမၤလိာ်ဖိလံၤတဖန်ကဟံၣ်သ့ၣ်ဟံၣ်သးကပလီၢ်ပဒီအသးအဂီၢ်တၢ်
ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤတဖန်န့ၣ်၊ ထါဝဲလၢထၢၣ်၊ ခိၣ်ဖၢၣ်၊ ဆ့ပျီၢ်၊ ဆ့လါအလီၤလီၤ။

တဘျီယသံကွၢ်ဖံသးပှ်အသးပှ်အနံၣ် ၈၀၊ ထါထံၣ်အနံၣ် ၅၀ ဃၣ်ဃၣ်၊
ဘၣ်ဃးဒီးဘျဲဆ့ပျီၢ်ကံၣ်ဃုကံၣ်ဝုၤအူဝဲအဖိတ်တဖန်အမံၤ၊ တမံၤစဲတမံၤလၢအ
ကဆူးကတူၤဒီးအဝဲစ့ၢ်ကီးတဲဘၣ်ယၤတမံၤစဲတမံၤဝံၤအကတၢ်တဲယၤဒ်အံၤ၊
ပှ်လၢအဖးလံာ်ဆိဝဲဘၣ်တဖန်မ့ၢ်ကွၢ်လီၤတၢ်ဆ့ပျီၢ်အံၤဒီးဖးဝဲသ့လီၤ။

လၢတၢ်န့ၣ်အယိပကူပသီးတဖန်အကါဒိန်ဝဲလၢပကသ့ၣ်ညါက့ၤပထူပထံး
ပတ်လီၤစၢၤလီၤသ့ၣ်တဖန်၊ တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢမိၢ်ပၢ်ဖံဖုအဲၣ်ဒီးတဲပှ်တဖန်
လီၤ။

၃. ပကူပကလေးသုညါ

(က) ဟိမုန်ဆုကအါကလုာ်

ပကူပကလေးအမုန်ဆုပျိုဆုလါ၊ ဆုဘၢာ်၊ ဆုဘွဲာ်၊ ဆုမိဝါ၊ နံာ်၊ ထဲကူ၊ ဖျိုာ်ခဲလၢာ်ပကီးစုာ်ကီးအါလၢဆုဇါစါဇါလီၤ. လၢဆုဇါစါဇါအကျါဒ်ပယု သုညါန့ၢ်ဝဲတနီၤအဂ့ၢ်န့ၢ်ယကကွဲးဖျါအါဒ်အဖိလၢာ်အံၤအသိးလီၤ.

၁. ဆုမိဝါ (ဆုသိးစူၤ)

ဖိသုာ်ဟိမုန်လၢအတမုာ်ကနီၤဒီးဘၢာ်တဖၣ်ကၤဝဲဆုမိဝါန့ၢ်တၢ်ကိးအါလၢ ဆုသိးစူၤဆုသိးစါလီၤ. ထါဝဲလၢလုာ်အဝါဒီးဝါဒီဘၣ်လီၤ. တၢ်ထါန့ၢ်အါဒ် နီၣ်ဒီးထီဝဲအယိကၤဘၣ်ဝဲကလုာ်ကလၢလီၤ. အထီတခိတုၤလၢအခိာ်ဒုကိာ် လီၤ. တလိာ်အကူနံာ်၊ ဖျိုာ်ခဲ၊ ကၤဆုဖိလၢအဖိလၢလၢဘၣ်. ဆုမိဝါန့ၢ် ဆးဝဲအကိာ်ဒီးအစုအံာ်အံာ်လၢအတြိာ်ဒ်အခိာ်ဒီးအစုဇါန့ၢ်လီၤ. မ့ၢ်ဒ်သိး ကဘၣ်ကဘၢဝဲဂ့ၢ်ဂ့ၢ်အဂီၢ်လီၤ.

ဖဲမုၢ်ကနီၤထီၣ်တဖဲးဒီးတနီၤန့ၣ်ထီၣ်ထီၣ်ဝဲတၢ်ဒီၣ်အဂီၢ်, လၢဆုမိၢ်ဝါအကိၣ်, အစု, အယီၤဒုဒီးဆုအခိၣ်ထံးလီၤ. ဆုမိၢ်ဝါန့ၣ်ပိၣ်မုၢ်ဆံး, ပိၣ်မုၢ်သးစၢ်, ပိၣ်မုၢ်လီၤဃီ (မုၢ်ကနီၤပှၢ်) တဖၣ်သီးဝဲလီၤ. ဆုမိၢ်ဝါအခိၣ်ညိမ့ၢ်အတၢ်အိၣ်မူတဘၣ်ဒွံးဘၣ်ဒွါဒီးပိၣ်တၢ်ပိၣ်ခွါဒီးဘၣ်ဒီးမ့ၢ်တၢ်စိတၢ်ဆုံအပနီၣ်လီၤ.

လၢပျၢၤန့ၣ်ပမ့ၢ်ပမ့ၢ်တဖၣ်မ့ၢ်ထါဆုမိၢ်ဝါတဘျီဂၤ, ဆုမိၢ်သူဂၤ, ဆုပျီၢ်ဂၤမ့ၢ်တယၢ်တြး, မ့ၢ်တကျၢ်ဘၣ်ဒီးတထါဝဲအသိတဘျီဘၣ်. ယသ့ၣ်နီၣ်ဖံးသးပှၢ်တဂၤတဲဝဲ, “ပဖိသၣ်အခါပမိၢ်ထါန့ၢ်ပှၢ်ဆုမိၢ်ဝါန့ၣ်လုၣ်သ့ၤဒီးကျၢၤဂၤမး, မ့ၢ်တယၢ်တြးန့ၣ်တထါဝဲအသိတဘျီဘၣ်. လၢတၢ်န့ၣ်အယိၣ်သီးကယၢ်တြးဒီးပကကၤဘၣ်အသိတဘျီအဂီၢ်ဖဲပဆုတုအခါပဘျးလီၤဖဲပသးလၢကျၢ်အလီၤဒီးပလံၣ်လုၣ်ပသးယၢ်ခီယၢ်ခီလီၤ.

တၢ်သံကွၢ်အိၣ်ထီၣ်ဝဲလၢဖဲအလုၣ်ထံအဆၢကတီၢ်န့ၣ်မၤဝဲဒ်လဲၣ်လီၤ. ဖဲအလုၣ်ထံန့ၣ်လဲၤန့ၣ်ဆူထံကျိၣ်ပူၤန့ၣ်ထုးထီၣ်အဆုတဆိတဆိဒီးတုၤအတုၤလၢထံ

ယိပ်ပူဒီးဖျာထိပ်ဝဲအဆုလၢအခိၣ်လိၤဝံၤဆုၣ်နီၤလုၣ်ထံလီၤ. ဖဲအဟဲက့ၤ ထီၣ်က့ၤအခါစ့ၢ်ကိးထူးလီၤက့ၤဆုအံၤတဆိတဆိဘၣ်ဘၣ်ဘၢတုၤလၢအ ဟးထီၣ်ဆုခိတစုလီၤ.

ပိာ်မုၢ်တဖၣ်တုၤအဆိဟံၣ်ဆိယိဝံၤဒီးလၢတၢ်ဒူးအိၣ်ဖိသၣ်န့ၢ်ကညီအဂီၢ်အါတ က့ၢ်ကၤက့ၤဝဲဆုလၢအဖုၣ်, ဆုလၢအအိၣ်ဒီးအလွဲၢ်အသူ, အလါအဲးတဖၣ်လၢ အထီတုၤလၢအခံကိးဒီးကူဝဲန့ၣ်န့ၣ်လီၤ. ကညီဆုမိၢ်သူအကျါတၢ်စးထီၣ်ဆး က့ၤအီၤအဆိကတၢ်မ့ၢ်ဆုဘၢၣ်လီၤ.

ဖဲပုၤကညီတဖၣ်ထီၣ်လီၤဒူးအဆၢကတီၢ်န့ၣ်အဝဲသ့ၣ်ဖုံလီၤစ့ၢ်ကိးဘၢၣ်ချံတ ဖၣ်လၢဒူးပူၤလီၤ. ဘၢၣ်မုၢ်တဖၣ်မဲထီၣ်ဝဲတကရူၢ်တကရူၢ်လီၤ. ဘၢၣ်အိၣ်ဝဲခံ ကလုာ်လီၤ. တကလုာ်န့ၣ်အသၣ်ဖျၢၣ်သလၢၣ်ဒီးမ့ၢ်ဘၢၣ်မုၢ်လီၤ. အဂၤတက လုာ်န့ၣ်အသၣ်ပြီဒီးထီလီၤ. ဒီးမ့ၢ်ဘၢၣ်ခွါလီၤ.

ဘၢၣ်ချံလၢအဆးတဖၣ်တၢ်ဖိအိၣ်အီၤဒီးတၢ်ဖိစ့ၢ်ကိးအီၤလၢသံးလီၤ. ပုၤ အဲကလံးဖိကိးဝဲလၢ (Barley) ဒီးတၢ်ဖိအီၤဒီးတၢ်ခုၣ်ထံစ့ၢ်ကိးလီၤ. ဘၢၣ်ခွါ အါတက့ၢ်မ့ၢ်အဝါဒီးအချံတဆးဘၣ်. အါတက့ၢ်မ့ၢ်အသိၣ်လီၤ. မ့မ့ၢ်ဘၢၣ်မုၢ် န့ၣ်အဘျုးဝါတနီၤဒီးအဘျုးအလွဲၢ်အဝါယးဒီးတနီၤအလွဲၢ်သူစ့ၢ်ကိးလီၤ.

တုၤကူးဘုကူးဟုဝံၤဒီးပကညီတဖၣ်ခူၣ်က့ၤဝဲခုၣ်တၢ်နွဲၣ်တၢ်, ကျိက့ၤဝဲန့ၣ်သိ, ကျိက့ၤဘၢၣ်မုၢ်တဖၣ်ဒီးလိယုလိယာ်ဝဲလီၤ. ပိာ်မုၢ်ပိာ်မၤတဖၣ်ဖဲအမၤချူးမၤ ဒးန့ၣ်ဆးဘျုးက့ၤဘၢၣ်ချံတဖၣ်လၢဆုမိၢ်သူအလီၤလီၤ. ဆုဘၢၣ်န့ၣ်ဒ်အဆးဝဲ (design, pattern) အသိးန့ၣ်ကိးဝဲအမံၤလီၤ.

ဒ်သိးပကသုဉ်ညါဘၣ်တၢ်ဆးဆ့ဘၣ်တဖၣ်ဒ်လဲၣ်န့ၣ်ယကကွဲးဖျါထီၣ်လၢအဖျါဒ်လၢလၢအံၤအသိးလီၤ.

ဆ့ကျိၣ်ဒး - ဆ့ကျိၣ်ဒးမ့ၢ်ဆးဘျဲၣ်ဆ့လၢဘၣ်န့ၣ်ကဝီၤကျိၤဒီဘျဲၣ်ညါဒ်ပလီၤအခံၤကီၢ်အသိး

ဆ့တူၢ်တဲၢ်ဒါ - ဆ့တူၢ်တဲၢ်ဒါမ့ၢ်ဆးဘျဲၣ်ဆ့လၢဘၣ်န့ၣ်ဒ်တူၢ်တဲၢ်အဖီအသိးဖးဒုးတြၢ်လီၤ.

ဆ့ရွဲၤတူၢ် - ဆ့ရွဲၤတူၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ဆးဘျဲၣ်ဆ့လၢဘၣ်န့ၣ်ကျဲၤဝဲတံၢ်သဘျီၣ်ဇိၤလၢအဒီၣ်တူၢ်တခီဒီးကိးဝဲလၢဆ့ရွဲၤတူၢ်လီၤ.

ဆ့သဝံးဖိ - ဆးဘျဲၣ်ဆ့လၢဘၣ်အိၣ်ဒီးကဝီၤဖိန့ၣ်ကဲၣ်ဇိၤဒ်ထံသဝံးအသးကံၢ်ပူၤလၢအကဝီၤ

ဆ့တုၢ်ထီၣ်ဆ့ကီၤလီၤ - မ့ၢ်တုၢ်ဝဲဘၣ်လၢလုၣ်အလီၤဝံၤတုၢ်ထီၣ်က့ၤလၢဆ့ဘျဲၣ်အလီၤန့ၣ်လီၤစ့ၤလီၤစ့ၤလီၤ.

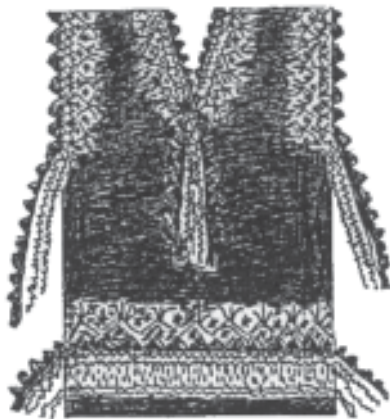
ဆ့လုၢ် - ဆ့လုၢ်မ့ၢ်ဆးဘျဲၣ်ဝဲအိၣ်ဒီးအသကျိၣ်ပူၤဒ်လုၢ်အသိး

ဆ့ကံၢ်ယု - ဆ့ကံၢ်ယုန့ၣ်တအိၣ်လၢအဂ့ၢ်အပီၢ်ဘၣ်. ဆးဝဲအပြဲတနီၤအသ့တနီၤ, အဝါတနီၤအဂီၢ်တနီၤလီၤ.

ဆ့ဘၣ်အိၣ်ဒီးဝဲအါမးဒ်ခ့ၢ်တၢ်ဆၢကတီၢ်လဲၣ်လိာ်အသးအသိးဆးဘျဲၣ်ဝဲဒီးအမံၤအသၣ်တအိၣ်လၢဒ်ပမ့ၢ်ပပုၢ်အဆၢကတီၢ်ဘၣ်. တနီၤဆးဝဲဒ်ဖိတဖိးတဖိးအသိး, တနီၤဆးဘျဲၣ်ဝဲဒ်မ့ၢ်ဟဲထီၣ်အိၣ်ဒီးအယဲၤအသိး, တနီၤဆးတံၢ်ပျဲဝဲဒီးအိၣ်ဒီးဝဲအါမးလီၤ.

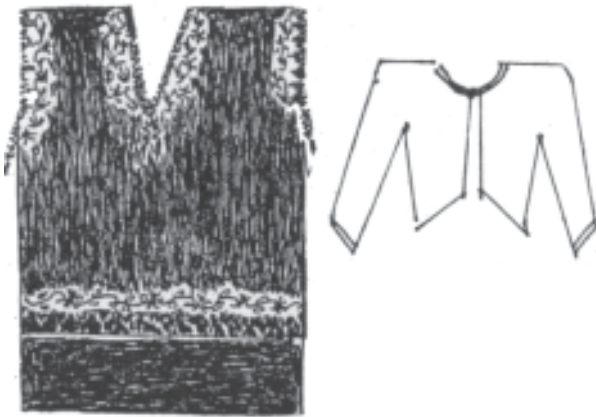
တၢ်လၢပဂ့ၤဟံၣ်သ့ၣ်ဟံၣ်သးဒီးဟံၣ်ကဖၢလၢပသးမ့ၢ်ဝဲပုၤဆးတၢ်လၢညါတဖၣ်တမ့ၢ်ပုၤအိၣ်လၢပူၤဝဲၣ်ပူၤ, တမ့ၢ်ပုၤသ့လံာ်သ့လံာ်, တမ့ၢ်ပုၤတုၤထံတုၤခိဘၣ်. ဘၣ်ဆၣ်ဆးဝဲသ့မးလုၤထီၣ်တၢ်ဆၢကတီၢ်တနဲးနဲးလီၤ.

အလီအိန်လၢပကသုၣ်က့ၤဘၣ်သၣ်အါအါဒီးထူးထီၣ်ရၤလီၤဘၣ်ချံတဖၣ်ဒ်
သိးပှၤလၢအအဲၣ်ဒီးဆးက့ၤဝဲဆ့ဘၣ်ဒ်အသးလီၤဝဲအိအသိးကဆးဝဲ, က
ကၢဝဲဒီးကမ့ၢ်တၢ်ပၤယၢ်က့ၤပတၢ်ကူတၢ်သိးတၢ်ဆဲးတၢ်လၢတမံၤလီၤ.

တုၤပိာ်မုၢ်သးပှၤလၢအဟူးတုၢ်လံတဖၣ်ထါဝဲအဆ့န့ၣ်ဒီးထါထီထီၣ်ဝဲတုၤအ
ခိၣ်လွၢ်ခိၣ်လီၤ. မ့မ့ၢ်အသးစၢ်ဒီးတဖၣ်ထါဝဲအဆ့န့ၣ်ဖုၣ်တဖၣ်လီၤ. တနီၤ
ထါဝဲဘၢအယီၤဒီးဒီးတနီၤထါဝဲတုၤလၢအခံကီၢ်လီၤ. ထါဝဲလၢလုၣ်အသူဒီး
ဘ့ၣ်, တနီၤထါဝဲလၢလုၣ်အလါအဲးတနီၤထါပၤယုၣ်ဝဲလုၣ်အသူဒီးအလါအဲး
လီၤ. ပိာ်မုၢ်သးပှၤတဖၣ်ထါဝဲအဆ့န့ၣ်တဆးဘ့ၣ်လၢဝဲဘၣ်. ကၢဒၣ်ဝဲအသူ
လဲလဲ, အလါအဲးလဲလဲဒ်န့ၣ်လီၤ. မ့မ့ၢ်အသးစၢ်ဒီးတဖၣ်ဆးဘ့ၣ်ဝဲလၢဘၣ်ချံ.
တနီၤနီၤဆးဘ့ၣ်ဒၣ်ဝဲလၢလုၣ်ဘီလုၣ်ဂီၤ, လုၣ်အလွဲၢ်အကလုာ်လီၤ. လၢဆ့
ဘ့ၣ်တဖၣ်အကျါယအဲၣ်ဒီးကွဲးဖျါဆ့ဘ့ၣ်လၢဘ့မိၤပှၤပိာ်မုၢ်ပိာ်မၤတဖၣ်ဆး
က့ၤဝဲန့ၣ်လီၤ. လၢပမ့ၢ်ပပှၤအစၢ်န့ၣ်ထါန့ၣ်ဝဲဆ့လါဒီးဆးဘ့ၣ်က့ၤဝဲလီၤ. မ့မ့ၢ်ခဲ
အံၤအါတက့ၢ်ပှၤန့ၣ်ဝဲတၢ်ကံးညၢ်အသူဒီးဆးဘ့ၣ်ဝဲလီၤ. ခဲအံၤဆ့ဘ့ၣ်ဒ်အံၤအ
သိးတၢ်ထါအီၤလၢစးဒီးအပှၤမ့ၢ်လၢအကထီဒီးစံးဝဲလၢအဟဲလၢကစၢ်ခိၣ်လီၤ.

ဆုလါအံလါအကိာ်ဒီးအစုဒီးအယီၤဒုန့ၣ်ဆးဝဲတံာ်တၢ်ပျၢ်ကစၢ်တဖျၢၣ်တဖျၢၣ်
 အသိးလီၤ. ဆးဝဲတံာ်တၢ်ပျၢ်န့ၣ်ဒ်ထီၣ်ချ့ၣ်အမၢ်အသိးလီၤ. လၢကစၢ်ဝဲအံၤအစီ
 ခိၣ်န့ၣ်ဆးဝဲဒ်ဘုမၢ်ဘုစၤအသိးသၢဘိလီၤ. အကပၤခံဘိဆးဝဲဒ်ဘုလၢၣ်အသိး
 ဒီးအချၢၣ်သးတဘိဆးဝဲဒ်ဘုပျီၣ်အသိးလီၤ. တနီၤနီၤအကပၤခံဘိဆးဝဲဒ်ဘု
 စၤအသိးဒီးအချၢၣ်သးတဘိဆးဝဲဒ်ဘုပျီၣ်ထီၣ်အသိးလီၤ. တနီၤနီၤဆးဝဲဒ်
 နဆးလီၤထီၣ်ချ့ၣ်မၢ်သၢဘိအသိးလီၤ. လၢတံာ်တၢ်ပျၢ်တပျၢ်ဒီးတပျၢ်အဘၢၣ်စၢၤ
 န့ၣ်ဆးဝဲဒ်ကျိၣ်မၢ်ဖံးအသိး မ့တမ့ၢ် ဒ်ဆီဖိအခိၣ်လီၤအသိးလီၤ. လၢခံတခိဆး
 ကံၣ်ဃုကံၣ်ဝုၤဝဲလီၤ. အတံာ်လၢခံခိတုၤလၢဆုလါအခံမၢ်ဂ့ၤ, အကိာ်တုၤလၢ
 အယီၤဒုမၢ်ဂ့ၤဆးဝဲဒ်ညၣ်အယံအသိးလီၤ. လၢဆုလါအံၤအလီၤဆးဘျီဝဲအ
 ဖိတဖၣ်မ့ၢ်တံာ်ဟ်ဖျါအတၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးအလီၤအကျဲ, အတၢ်ဖံးအိၣ်မၤအိၣ်အ
 တၢ်ဆးတၢ်လၢဒီးတၢ်လုၢ်ဒိၣ်ပျၢ်ဒိၣ်တဖၣ်လီၤ.

ပကူပိာ်မုၢ်ပိာ်မၤတဖၣ်အဆုမိာ်သူန့ၣ်ထီတုၤလၢအကံၣ်ဒုၣ်, ဘၢအခံကီၢ်လီၤ.
 အစုအကိာ်ဒီးလၢအခံတခိဆးဝဲတၢ်ဒိၣ်အံၣ်အံၣ်ဖိလီၤ. တနီၤနီၤတထီထီၣ်ဝဲ
 တၢ်ဒိၣ်, အညီဘၣ်. မ့မ့ၢ်တခိဆးတၢ်သဘျီလုၢ်ဂီၤဒုပျၢ်တံာ်တၢ်ဒိၣ်အသိးလီၤ.

တဆးကံၣ်ယုကံၣ်ဝုၤဝဲဆုလါအံၤဘၣ်. မ့ၣ်လါအစု, အကိၣ်ဒီးလါအခံၣ်န့ၣ်ဆးဝဲဒ်တၢ်အမုၢ်ဒီးအစိးယုၣ်ဒီးအလၢၣ်ဒီးအဖီပြဲပြီလီၤ.

လါဆုလါအဖီခိၣ်န့ၣ်ဆးန့ၣ်ဝဲဆုကၤအစုထီ, အမိၢ်ပှၢ်ဖုၣ်ဖုၣ်အဝါတဘျီဒီးကၤထီၣ်ဝဲလါဆုလါအဖီခိၣ်လီၤ. ပမ့ၢ်ကွၢ်ပကူဆးဝဲ ဆုလါအဖီန့ၣ်လီၤကံၣ်ဒ် (ကနုတ်ပန်း) အသိးလီၤ. လါကျဲတဘိလီၤကံၣ်ဒ်လုၢ်သၣ်, ဒံသၣ်, အမုၢ်လါအအိၣ်ဒီးအကမျါ, အဖီဘိဘိဖိအယိးဒုးသ့ၣ်နီၣ်ပှၤလါအိၣ်လုၢ်ကွၢ်လုၢ်ချံ, အိၣ်ဒ်ကွၢ်ဒ်ချံလီၤ.

ဘဲအသဝီလါအအိၣ်ဘူးဒီးပကူကီၢ်တဖၣ်စ့ၢ်ကိးကၤဝဲဆုလါဖးထီၣ်အံၤအသိးလီၤ.

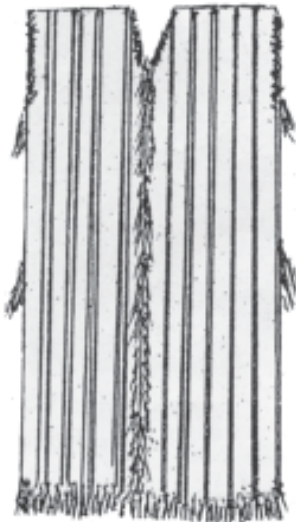

ပိၣ်မုၢ်ပိၣ်မၤတဖၣ်တုၤအဆိဟံၣ်ဆီယီဝံၤန့ၣ်ထါကၤဝဲဆုမိၢ်သူဆုလါ, ဆုအူတဖၣ်လီၤ. လီၤဆီဒ်တၢ်ပိၣ်မုၢ်ပိၣ်မၤလၢကီၢ်ဆီထံး, လၢဒိၣ်ချၢၣ်လွံၢ်ထူၣ်တုၤဘျိုးဒဲၣ်တဖၣ်ထါဝဲဆုမိၢ်သူ, ဆုအူတဖၣ်လီၤ.

ဆွမ်းသုတနီၤဟံးအသုလဲလဲ မ့တမ့ၢ် အလါအဲးလဲလဲဒီးကၢၤဝဲလီၤ. တနီၤနီၤ ဆွမ်းသုန့ၣ်အဖံဘၣ်ခိၣ်တုၤလၢအတံၢ်လၢန့ၣ်ဆးဝဲတံၢ်တိၤပျတဘိတဘိဒီး တနီၤနီၤန့ၣ်ဟံးတုၤဝဲအသုလီၤ. တနီၤနီၤထီၣ်အဂီၢ်ဒီးအသုဒီးလၢအသုတပျိၢ် န့ၣ်ထီၣ်ကံၣ်ယုကံၣ်ဝုၤဝဲအုၣ်အဖီလီၤ. ကံၣ်ဝဲတဖၣ်အမံၤမ့ၢ်ဒ်ယကကွဲးဖျါလၢ တံၢ်ကံၣ်ခိၣ်ဖျါၣ်အမံၤအသုဒီးကံၣ်ဝဲဒ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ.

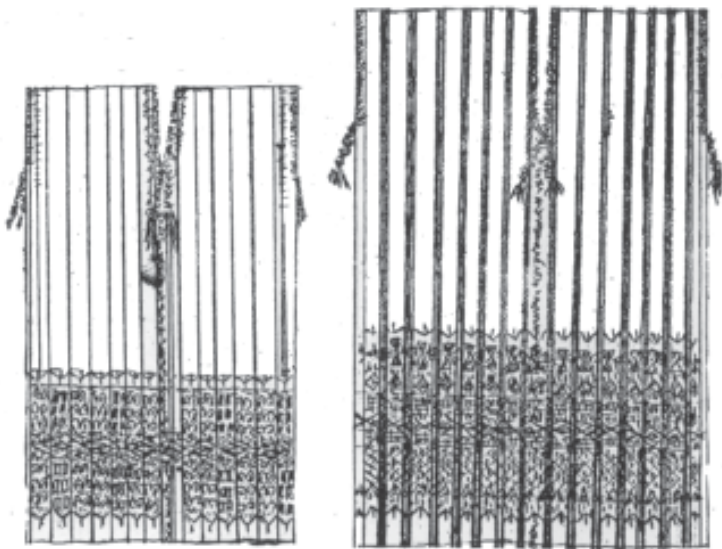
ဆွမ်းသုတနီၤလၢအကိၢ်တုၤလၢအတံၢ်လၢဒီးအခံန့ၣ်ဟံးတုၤဝဲအသုဒီးအခါၣ် သးန့ၣ်ကံၣ်ယုကံၣ်ဝုၤဝဲဒီးအုၣ်အဖီလီၤ. အူန့ၢ်ခွဲးန့ၢ်ဝဲအကံၣ်အဝုၤလၢလုၣ်အ ဂီၢ်, အဘီ, အလါဒီးသိဆူၣ်အလွဲၢ်အကလုာ်ကလုာ်န့ၣ်ဖျါယံလၢဒိၣ်မးလီၤ.

ကိၢ်မ့ၢ်တြီၤအဆွမ်းသုဒီးအဆုအူတဖၣ်ဖျါယံလၢဂ့ၢ်န့ၢ်တံၢ်လီၢ်အဂၤတဖၣ်လီၤ. မ့မ့ၢ်ကိၢ်ဆိထံးအဆွမ်းသုန့ၣ်အဖံဘၣ်ခိၣ်တုၤလၢအတံၢ်လၢန့ၣ်ဆးဝဲတံၢ်တိၤ ပျလၢအဘီ, အဂီၢ်လီၤ. လုၣ်လၢအထီၣ်န့ၣ်ဟံးတုၤဝဲဒ်အနွံအသိးလီၤ. ဆွမ်း သုလၢတံၢ်ဆးအီၤလၢဘၢၣ်န့ၣ်ပကိကစၢ်ခိၣ်ဆးဝဲဂ့ၢ်န့ၢ်တံၢ်လီၢ်အဂၤတဖၣ်လီၤ.

ဆွမ်းဝါလၢအတိၤပျဲဝဲလၢအလါ, အဂီၢ်, အလါ အဲးဒီးအထီတခီတုၤလၢခံကိၢ်န့ၣ်ကညိပျိၢ်မုၢ် ထီၣ်လၢအအိၣ်ဝဲဆိးဝဲလၢယိၣ်ဝၣ်ယိၣ်ထၣ်တုၤ လၢတိၢ်နီၢ်ကစၢ်တဖၣ်ကၢၤဝဲလီၤ. ဆွမ်းတံၢ်ထီၣ် အီၤလၢစဲးဖိကဟၣ်ညိဝဲအယိလၢဖၣ်အၣ်, မိၣ် လမ့ၣ်မူတၢၤ, ပသံၣ် တဖၣ်ထီၣ်အါအါကလံာ် ဒီးရၢလီၤဝဲလၢထးလၢလၢအယိကိၢ်ပယိၤဒီ ဘၣ်ကညိမုၢ်ဖိတဖၣ်ကၢၤဝဲလီၤ. ခဲအံၤလၢအ ဝါအလီၢ်န့ၣ်တံၢ်ထီၣ်အီၤအလွဲၢ်အဘီ, အဂီၢ်, အ လါအဲးတဖၣ်ဒီးပုၤကၢၤအီၤလီၤ.

ဘဲဆုပျို

ကိုတီအူန့ၣ်ပှၤအမဲရကၢမံးရှၢၣ်တဖၣ်ကိးဝဲလၢ (The Karen Heart Land) ဇီးမံးရှၢၣ်နရံၣ်ကိးဝဲအသိးပကထံၣ်ဘၣ်ကညီတၢ်ဆဲးတၢ်လၢအါမံၤအကျါ တၢ်ကူတၢ်သိးအိၣ်ဝဲအကလုာ်ကလုာ်လီၤ. နီကညီန့ၣ်ထၢလၢအအိၣ်အဆိး လၢတီအူတဖၣ်အသိးဘဲ, မိၤပှၤ, ပကူ, မိၤန့ၣ်ပှၤ, ကဲၤခၢၣ်ကဲၤဘါတဖၣ်အိၣ် ဇီးအဆုပျိုဆုလၢလီၤလီၤဆီဆီနီၣ်အန့ၣ်အထၢအသိးလီၤ.

ပှၤဟီၣ်ခါကၢဝဲဆုပျိုန့ၣ်ပမ့ၢ်နီၤဖးအီၤအညီကတၢ်မ့ၢ်နီၣ်ကညီန့ၣ်ထၢအိၣ်ဝဲအသိး လီၤ. ဘဲဆုပျို, ပကူဆုပျို, မိၤန့ၣ်ပှၤဆုပျို, ကီၢ်မုၢ်တြီၤဆုပျိုသ့ၣ်တဖၣ်လီၤ. ဘဲဆုပျိုန့ၣ်တသဝီဇီးတသဝီထါဝဲလီၤဆီလိာ်အသးတစးတစးလီၤ. ဘၣ်ဆၣ် ပမ့ၢ်နီၤဖးက့ၤအီၤလီၤတၢ်လီၤဆဲးန့ၣ်အိၣ်ဝဲခံကလုာ်လီၤ. တကလုာ်မ့ၢ်ဘဲလၢ အအိၣ်အဆိးလၢဒုလိာ်မုၢ်န့ၣ်တဖၣ်အဆုပျိုလီၤ.

ဒုလိပ်မုာ်ထီၣ်အဆုၣ်ပျီၣ်န့ၣ်အဝါဒီးအထီတခီတုၤလၢအခံၣ်လီၤ. အပျီၣ်အိၣ်ဝဲန့ၣ်
ဘိဒီးအပျီၣ်တဘိတဘိအလွဲၤန့ၣ်ကအိၣ်ထဲသိးစုဆၣ်လီၤ. အပျီၣ်အလွဲၤမုာ်အ
လုးလီၤ. လၢဆုၣ်ပျီၣ်အခံၣ်ကံၣ်ဝဲအူဝဲအဖီလီၤ. ကံၣ်ယုၤကံၣ်ဝဲလၢတၢ်ထီၣ်
တြးဒီး, တၢ်ဝါသိလၢၣ်, တၢ်ဒံချံၣ်ညၣ်မဲာ်ချံၣ်, ညၣ်အသးဒံၣ်, ကပီၤယုၤ, တၢ်ကိး
လုၤဒီးအိၣ်ဒီးဝဲအါမးလၢပကိးက့ၤအမံၤတဘၣ်ဘၣ်လီၤ. အကိာ်ဒီးအစုန့ၣ်
ထါတံာ်ဝဲလၢသိဆူၣ်အဂီၤ, အဘီ, အလါဒီးအဝါလီၤ. သိဆူၣ်လၢအထါဝဲ
န့ၣ်ဟံၣ်တုၤဝဲအန့ၣ်ဒီးတနီၤနီၤအန့ၣ်အံၤစၢ်ဖိၣ်ဖျါၣ်သလၢၣ်က့ၤဝဲတဖျါၣ်တဖျါၣ်
လီၤ. လၢကိာ်လီၤန့ၣ်ထါဝဲနးခံၣ်ဘ့ၣ်လီၤ.

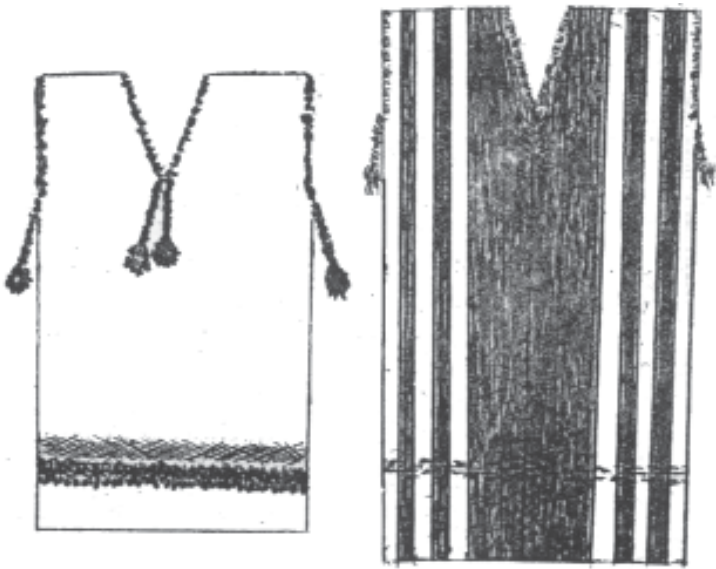
ဒုလိပ်မုာ်န့ၣ်အဆုၣ်ပျီၣ်န့ၣ်ထီၣ်န့ၣ်ဒီးဒုလိပ်မုာ်ထီၣ်အဆုၣ်ပျီၣ်လီၤ. အပျီၣ်အိၣ်န့ၣ်ဘိဒီး
အပျီၣ်တဘိတဘိအလဲၤန့ၣ်အိၣ်တစုမုာ်ဒိၣ်လီၤ. အပျီၣ်အလွဲၤမုာ်အဂီၤလီၤ. ဖိ
သၣ်အဆုၣ်ပျီၣ် မ့တမုာ် ဆုၣ်ပျီၣ်တနီၤထါဝဲအပျီၣ်ထဲယဲာ်ဘိဒီးကိးဝဲလၢဆုၣ်ပျီၣ်စါလီၤ.

လၢဆုၣ်ပျီၣ်အကိာ်ဒီးအစုန့ၣ်ထါတုၤဝဲလၢသိဆူၣ်ဒီးသိဆူၣ်လၢအလီၤစၢ်အန့ၣ်အ
သိးန့ၣ်စၢ်ဖျါၣ်သလၢၣ်က့ၤဝဲလီၤ. မ့မုာ်လၢအခံၣ်တခီထါဝဲဒီးဒုလိပ်မုာ်ထီၣ်ထါဝဲ
အသိးဒီးအါထီၣ်ဝဲမဲာ်တးလဲးအနီၤလီၤ. စံးဝဲတဘျီန့ၣ်ပမ့ၢ်ပုၤကွၢ်သိးဒီးမဲာ်တး
လဲးတဖၣ်လီၤ. လၢအခံၣ်ကံၣ်ယုၤကံၣ်ဝဲ, အူဝဲအဖီဒီးမဲာ်သက့ၤအသိးဒီးညၣ်အ
သိး, ညၣ်အမဲာ်ချံၣ်အသိးလီၤ. ဆုၣ်ပျီၣ်တဖၣ်မၤဝဲအကိာ်ဖးလဲးဒီးဖဲအလဲၤအက့ၤ
အဖံးအမၤအခါထုးထီၣ်ဝဲအစုတခီလၢအကိာ်အံၤလီၤ. လၢအခံၣ်ကံၣ်ယုၤကံၣ်ဝဲ
ဝဲအခါၣ်သးလီၤလီၤန့ၣ်ကံၣ်ဒိၣ်တူၢ်ဝဲထဲသိးစုမုာ်ခံၣ်ဘိလီၤ.

ပုၤဘဲဖိတဖၣ်ဟံၣ်ဒိၣ်ဟံၣ်ကဲညၣ်ဒိၣ်မးမုာ်လၢအတၢ်စံၣ်ယဲၤအိၣ်ဝဲလၢတဘျီန့ၣ်
ယုၤဒိၣ်ဟ့ၣ်အီၤဘုချံၣ်လၢအသၣ်ထီၣ်တန့ၣ်သၢဘျီဘၣ်ဆၣ်မုာ်လၢအတၢ်ဟံၣ်ကဲ
ဝဲ, တကတီၤဝဲဂ့ၤဂ့ၤဘၣ်အယိဘုချံၣ်ယုၤအိၣ်ခူသ့ၣ်အီၤလီၤ. လူၤယုၤက့ၤဘုချံၣ်
ဘၣ်ဆၣ်တထံၣ်ဝဲဘၣ်. မုာ်လၢညၣ်ကဒိဒုးန့ၣ်က့ၤအီၤအယိထံၣ်က့ၤဝဲဘုချံၣ်ဒီး

စံးဘျူးစံးဖိုင်ဝဲညဉ်ကဒီးဒီးကျးလီၤန့ၢ်ဝဲစ့ညဉ်တဘျဉ်လၢအမၢ်ခံလီၤ. ဘုတခီဆိၣ်ယိၣ်ဝဲညဉ်လၢပှၤမ့ၢ်အိၣ်ယၤတမိ, ပှၤကဘၣ်အိၣ်စ့ၢ်ကိးနၤတမိလီၤ. ပှၤဘဲဖိတဖၣ်ကိးနံၣ်ဒီးဖဲနံၣ်ထီၣ်သီန့ၣ်ပျီၣ်ထီၣ်ဝဲဟီၣ်ဘျဉ်ဒီးဟီၣ်ဘျဉ်အလီၤန့ၣ်ထွဲညဉ်ယံးဒီးအစိးနီၤန့ၣ်ထွဲဝဲညဉ်အမၢ်ခံအသိးလီၤ. လၢအဆုလၢအဆုပျီၣ်တဖၣ်အလီၤန့ၣ်ထီၣ်ဆးဝဲ ညဉ်မၢ်ချံ, ညဉ်သဒံၣ်, ညဉ်မၢ်ခံတဖၣ်လီၤ.

ဘဲမိပှၤအဆုပျီၣ်န့ၣ်ထီၣ်တုၤလၢအခိၣ်လုၢ်ခိၣ်ဒီးအခံတခီတအူဝဲအဖီဘၣ်. တကံၣ်လုၢ်ကံၣ်ဝဲဘၣ်. ကံၣ်ဒိၣ်တူၣ်ဒၣ်ဝဲထဲတဘိဇိၤလီၤ. အပျီၣ်အိၣ်နွံဘိ, အပျီၣ်အလံၢ်တခီစုမ့ၢ်ဒိၣ်တဘိဒီးအပျီၣ်အလွဲၢ်မ့ၢ်အဂီၤလုး (ဆီသွံၣ်) လီၤ.

ကၤဘါအဆုပျီၣ်န့ၣ်အထီၣ်တုၤခိၣ်လုၢ်ခိၣ်ဒီးအပျီၣ်မ့ၢ်အဂီၤလီၤ. လၢအခါၣ်သးတခီထီၣ်အပျီၣ်န့ၣ်ဖးလံၢ်ဒီးအပျီၣ်အအံၣ်တုၤလၢအစုၣ်ခိၣ်ထိးလီၤ. တနီၤနီၤထီၣ်အခါၣ်သးဒီးအကပၤန့ၣ်လၢအဂီၤဒီးတထီၣ်အပျီၣ်တဘိတဘိလၢဘၣ်.

လၢအခံတခီကံၣ်ဒိၣ်တူၣ်ဝဲလီၤ. လၢအကိၣ်ဒီးလၢအစုန့ၣ်ထါတံၣ်ဝဲလၢသိဆူၣ်
အဂီၤအဘီ, အလါဒီးသိဆူၣ်လၢအအိၣ်တၢ်ဒ်အနွံအသိးန့ၣ်စၢဖျါၣ်သလၢၣ်
ဝဲလီၤ.

ပကူဆုပျီၣ်တနီၤအူဝဲအဖီဒီးဘၣ်လၢလုၣ်အဝါ, ကံၣ်ဝဲလၢလုၣ်အဝါအယိတဘျီ
ဘျီပမ့ၢ်တဟ်သ့ၣ်ဟ်သးဘၣ်ဒီးပတထံၣ်တၢ်အူတၢ်ကံၣ်တဖၣ်န့ၣ်ဘၣ်လီၤ.

မိၤန့ၣ်ပုၤဆုပျီၣ်အံၤဘၣ်တၢ်ကၤအီၤလၢပကိက
စၢ်ခိၣ်ကညိဖိတဖၣ်, ကီၢ်ဆီထံး, ချၢၣ်လွံၢ်
ထူၣ်, ကီၢ်မုၢ်တြီၤ, နူသထူၣ်တုၤလၢဒဝဲၣ်ဘျး
န့ၣ်လီၤ. ဆုပျီၣ်အံၤထီဝဲတုၤလၢခိၣ်န့ၣ်ခံ
လီၤ. စးထီၣ်လၢခိၣ်လုၢ်ခိၣ်တုၤလၢခိၣ်န့ၣ်ခံ
န့ၣ်ထါကံၣ်ယုကံၣ်ဝဲလၢလုၣ်အဂီၤလီၤ.

မ့ၢ်လၢထါဝဲလၢလုၣ်ဂီၤခဲလၢ်အယိတဘျီဘျီ
တၢ်အူအီၤတၢ်ကံၣ်အီၤတဖၣ်ပတထံၣ်အီၤဘၣ်
လီၤ. တၢ်စံးဝဲတၢ်ကံၣ်ယုကံၣ်ဝဲလၢအီၤလၢတၢ်
ထီၣ်ဒိၣ်စၢ်, တၢ်မဲၢ်ကွီၤ, တၢ်ဒိကိမဲၢ်ချံ, တၢ်
ကွီၤယုဒီးအိၣ်ဒီးအါမးလၢပကိးက့ၤအီၤတ
ဘၣ်လၢဘၣ်လီၤ.

လၢအကိၣ်ဒီးအစုန့ၣ်မၤန့ၢ်ဝဲလုၣ်အဂီၤ, အဝါအလါဒီးဖျုဝဲဒ်ပျံၤအသိးဒီးဆး
တံၢ်က့ၤဝဲလီၤ. လုၣ်လၢအအိၣ်တၢ်န့ၣ်ဟ်ဝဲဒ်အနွံအသိးလီၤ.

၄. ကီရ်မုာ်တြီဆုပျီ

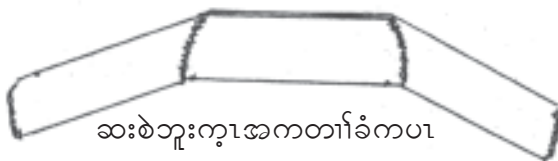
ကီရ်မုာ်တြီဆုပျီန့ၣ်အဂီၤဒီးဘၣ်ဒီးတိၤပျဲလၢအဝါတဘိစးထီၣ်လၢအဖံဘၣ်
ခိၣ်ပာ်လၢဆုပျီအခိၣ်ထံးလီၤ. ဆုပျီတနီၤနီၤကံၣ်ဃုဲစးထီၣ်လၢအသးနီၤပာ်
တၢ်လၢဆုခိၣ်ထံးလၢလုၣ်အဂီၤလီၤ. မုာ်လၢကံၣ်ဃုဲလၢလုၣ်အဂီၤအယိပမုာ်
တဟ်သူၣ်ဟ်သးဘၣ်ဒီးပတထံၣ်ဘၣ်. လုၣ်လၢအကံၣ်ဃုဲအဘျီၣ်န့ၣ်ဟ်တုာ်ဝဲ
အနွံအသိးလီၤ. လၢအကီၢ်ဒီးအစုန့ၣ်ပိၤန့ၣ်လုၣ်မ့တမ့ၢ်သိဆူၣ်အဂီၤဒီးအဘိ
ဒီးဆးကွၢ်လီၤ.

(ဂ) ပမံၤပပုာ်ဆုကလၢ

တၢ်ကံးညၢ်အထိၤသၢပျီ

ဆးစဲဘူးကွၢ်အကတၢ်ခံကပၤ

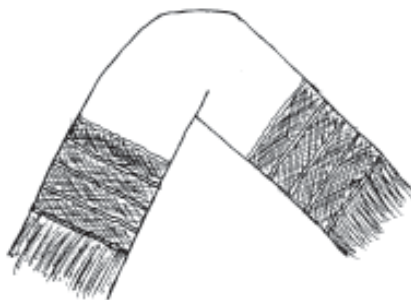
မှ်မဆါတနံညါအံၤကီၢ်မှ်တြိဆုပျီၣ်အံၤတၢ်ထါအီၤလၢစးညီၣ်အယိလၢဝှ်ဖၣ်အၣ်, မိၣ်လၢမွဲ, မူတၢၤ, ပသံၣ်တဖၣ်ထါဝဲဒီးရၢလီၤဝဲလၢကီၢ်ပယိဒီၣ်အယိကညီဖိအါဒံအါဂၤကၢဘၣ်ဝဲကညီဆုပျီၣ်အံၤလီၤ.

ပှၤကညီအဆုပျီၣ်ဆုလၢတဖၣ်ပမ့ၢ်ကွၢ်ဒီးအိၣ်ဝဲအစုတုၤလၢဖံဘၣ်ခိၣ်အယိတုၤတၢ်ဂီၢ်အဆၢကတီၢ်ဒီးမှ်အဆုကၤအကလၢအိၣ်ခါတအိၣ်ခါန့ၣ်မှ်တၢ်သံကွၢ်လီၤ. ပကညီအဆုကၤလၢမ့ၢ်ဒုစုဖျီၣ်ဖးထီလီၤ. ထါန့ၣ်ဝဲတၢ်ကံးညၣ်ဖးထီတဘျီတရံၣ်ယၣ်ယၣ်, အလံာ်တခါတပျံၣ်ယၣ်ယၣ်လီၤ. ဆးစဲဘူးက့ၤဝဲလၢအကတၢ်ခံကပၤစးထီၣ်လၢအထိးနါတုၤလၢအတံာ်လၢလီၤ. အဝဲသ့ၣ်ဖျီၣ်န့ၣ်ဝဲအစုခံဒီးအခါၣ်သးတၢ်ကံးညၣ်န့ၣ်မၤဘၢအချၢယံလီၤ. ကၤထီၣ်က့ၤအဆုမိၢ်သူ, ဆုမိၢ်ဝါ, ဆုပျီၣ်လၢအဖိခိၣ်လီၤ.

ဃ. ခုခါလဲလိာ်ပကူသီး

စးထီၣ်လၢ (ယက်ကန်းစင်) အိၣ်ထီၣ်န့ၣ်တၢ်ထါန့ၣ်တၢ်ကံးညၣ်ဒ်ကညီဆုကၤအလွၢ်, အပျီၣ်, အကံၣ်ဒီးဆးက့ၤအီၤဒ် (Coat, Shirt, Waist-coat) တဖၣ်ဒီးပိာ်ခွါတဖၣ်ကူသီးဝဲလီၤ.

c. ခိၣ်ဖျါအကလုာ်ကလုာ်

ကညီဖိအကူအသီးအကျါခိပ်ဖျာ်မုာ်တၢ်ဃံတၢ်လၢ, တၢ်ကဟုကညီ, တၢ်လၢ
တၢ်ဂ့ၤတမံၤလီၤ. ခိပ်ဖျာ်အိပ်အကလုာ်ကလုာ်ဒီးနီၤကညီဖိတဖၣ်အတၢ်အိပ်
တၢ်ဆိး, အတၢ်လီၤတၢ်ကျဲၤလီၤဆိလီၤအသးအသီးအခိပ်ဖျာ်လီၤဆိလီၤအ
သးတစးတစးလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ပမုာ်နီၤဖးအကလုာ်န့ၣ်ပကထံၣ်ဘၣ်ဒ်အဖီလၢ
အသီးလီၤ.

ခိပ်ဖျာ်ဝါ - ခိပ်ဖျာ်ဝါန့ၣ်တၢ်ထါအီၤအဝါလဲလဲဒီးတၢ်မုာ်ကံၣ်အီၤဒၣ်လဲာ်ကံၣ်
အီၤလၢလုာ်အဝါလီၤ.

ခိပ်ဖျာ်ဂီၤ - ခိပ်ဖျာ်ဂီၤန့ၣ်တၢ်ထါအီၤလၢလုာ်အဂီၤလဲလဲဒီးတၢ်မုာ်ကံၣ်အီၤ
ဒၣ်လဲာ်ကံၣ်အီၤလၢလုာ်အဂီၤလီၤ.

ခိပ်ဖျာ်တၢ်ကွဲ - ခိပ်ဖျာ်ဝါ, ခိပ်ဖျာ်ဂီၤအလီၤတၢ်ကံၣ်အီၤလၢအဝါတဘိတ
ဘိပြဲကဒံဒီလီၤ.

ခိပ်ဖျာ်ကံၣ်ကိာ်လၢ - ခိပ်ဖျာ်ကံၣ်ကိာ်လၢမုာ်ခိပ်ဖျာ်လၢတၢ်ထါဒိပ်တူာ်ဒိပ်
ယီၤအီၤလၢအဝါနီၣ်ညါတခီဒီးအဂီၤစုညါတခီလီၤ.

ခိပ်ဖျာ်ကံၣ် - ခိပ်ဖျာ်ကံၣ်အိပ်ဝဲအကလုာ်ကလုာ်အယိဒ်တၢ်ကံၣ်အီၤအသီး
တၢ်ယုာ်န့ၣ်စ့ၢ်ကီးအမံၤလီၤ.

တၢ်ကံၣ်လၢတၢ်ထါကံၣ်အီၤလၢခိပ်ဖျာ်အလီၤတဖၣ်တၢ်ကံၣ်စ့ၢ်ကီးအီၤလၢဆု
ပျီၤဆုလၢအလီၤဒီးလၢနံၣ်အလီၤစ့ၢ်ကီးလီၤ. ပမံၤပပုၤလၢပျီၤတဖၣ်မုာ်ပုၤနၢၤ
လုာ်နၢၤဆုၤအယိခိပ်ဖျာ်ကံၣ်တဖၣ်ထါဝဲအကလုာ်ကလုာ်လီၤ. ဟိာ်မုာ်ဟိာ်မၤ
တဖၣ်စ့ၢ်ကီးဒ်သီးကထါထၣ်ကကံၣ်တၢ်သ့အဂီၤအမိာ်တဖၣ်သိၣ်လိအီၤအယိ
ပုၤမၤထါဒီးစံးဝဲ,

နမိာ်ဖျုနၢၤလၢတဘံ
သ့တၢ်ကံၣ်လၢနနီၢ်ဆံး

တၢ်ကံၣ်တၢ်ဝုၤ, တၢ်အူအဖီတဖၣ်ဘၣ်သူဝဲနဲနွံဆိတုၤလၢသၢဆံခံဆိလီၤ. ပိာ်
မုၢ်တဖၣ်စ့ၢ်ကိးလၢတၢ်ဟ်ဖျါတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်, တၢ်ဝံသးစူၤ, တၢ်လီၤတၢ်လီၤဆဲး
န့ၣ်ဘၣ်ထါဝဲကီၢ်ခဲ, ယံယံလၢလၢ, လီၤဘျးလီၤတီၤ, တဘျီဘျီပိာ်မုၢ်လၢ
နီၢ်ခိက့ၢ်ဂီၤတယံတလၢကဲၣ်ဆိးတဖၣ်တၢ်မၤအီၤလၢထါဒီးစံးဝဲ,

ခိၣ်ဘိၣ်တဒိၣ်ကီၢ်အဲး

ခိၣ်ဘိၣ်ဆံးထဲဆီအ့ၣ်ဝဲ

ပိာ်မုၢ်လၢတၢ်မၤအီၤလၢထါဒ်အံၤသ့တဖၣ်ထါလုၣ်ထါထၣ်, ခုဖံးခုးမၤအယံ
တဲဆာဝဲ,

ခိၣ်ဘိၣ်ဒိၣ်တန့ၢ်အပ္ပၤ

စုခံမိမၤတၢ်မ့ၢ်သ့

န့ၣ်အပ္ပၤခဲလၢၣ်ခဲဆ့

ဘၣ်ဃးဒီးခိၣ်ဖၢၣ်ကံၣ်အဂ့ၢ်န့ၣ်ယကကွဲးဖျါထီၣ်အမံၤဒီးဘၣ်တၢ်ကံၣ်အီၤ
ဒ်လဲၣ်လီၤ.

ခိၣ်ဖၢၣ်တၢ်ဆၢၣ်

တၢ်ဆီဖိစံၣ်

တၢ်ကိးလုၢ်

တၢ်ကိးလုၢ်ဆီလဲ

တၢ်စၢ်ကိၣ်ဖိ

တၢ်ကပီၤဒၢ

တၢ်မၢ်ဖျါၣ်

တၢ်ဆီခိၣ်ဆီခိၣ်

ကံၣ်ဝဲခိၣ်ဖၢၣ်န့ၣ်ဒ်သိးဆၢၣ်အက့ၢ်အဂီၤ

ကံၣ်ဝဲလီၤကဲၣ်လၢဆီဖိစံၣ်လီၤ.

ကံၣ်ဝဲလီၤကဲၣ်လၢကိးလုၢ်သ့တကလုၢ်အလၣ်
တၢ်ရဲၣ်အသး

ကံၣ်ဖိးဝဲဒ်ပဆီထီၣ်လၢၢ်ဆီအသိး

ကံၣ်ဝဲလီၤကဲၣ်လၢပလံာ်လုၢ်ကိၣ်ဖိဂီၤတစဲးစဲးဒီး
အခိၣ်စူခံစူ

ကံၣ်ဝဲလီၤကဲၣ်လၢကပီၤဆးထီၣ်အဒၢ

ကံၣ်ဝဲဒ်အမဲာ်သက့ၢ်အသိး

ကံၣ်ဖးဒုဝဲဒ်ဆီအခိၣ်အသိး

တၢ်မဲၣ်ဖျၢၣ်ဘိးထီၣ်	ကံၣ်လီၤကံၣ်လၢပမဲၣ်ကွီၤဒီးအဃၢၤဘိးထီၣ်ထူၣ် အသးဒီးအဖိတခိခံဘိ
ကံၣ်ယုကပြီၢ်တီၢ်	ကံၣ်အဖျၢၣ်လၢအဘိတဖျၢၣ်တဖျၢၣ်ထဲစုဆၣ်ခိၣ် နါစ့ၤတဘိၣ်ဖျိၣ်တဘိၣ်ဖျိၣ်
ကံၣ်တၢ်ပျၢၣ်	ကံၣ်တၢ်ပျၢၣ်တၢ်ပျၢၣ်န့ၣ်ကံၣ်ဝဲလၢအဒိၣ်ဃီၤအလုၣ် တဘိတဘိ
ကံၣ်ဆဲးတပိၣ်	ကံၣ်လၢအဂီၤတဖျၢၣ်တဖျၢၣ်ဒီးဘ့ၣ်ညါ
ကံၣ်တပယွဲၢ်တပယွဲၢ်	ကံၣ်လၢအဘိတနီၤ, အသူတနီၤ, ထဲသိးစုမုၢ်ယုၣ်, ထဲသိးစုမုၢ်ဒိၣ်ဒီးအထီအိၣ်တဖံး, အိၣ်တစိးဒီးကံၣ် ဒိၣ်တူၣ်တနီၤ, ကံၣ်ဆၢထၢၣ်တနီၤ.
ကံၣ်စံၣ်ဘဲ	ကံၣ်စံၣ်ဘျၢၣ်ကံၣ်စံၣ်ဘဲမ့ၢ်ခိၣ်ဖၢၣ်သူကံၣ်ယုလၢ အ ဝါပြီၢ်ကဒံၣ်ဒိၣ်ထီၣ်လွံၢ်အကိၢ်အသိး
ကံၣ်ကဝီၤ	မ့ၢ်ခိၣ်ဖၢၣ်သတိၢ်ကံၣ်ဝဲအဖျၢၣ်ဝးတရံးလၢအဂီၤ မ့ၢ် ဂ့ၤ, အဘိမ့ၢ်ဂ့ၤ, အသူမ့ၢ်ဂ့ၤ
တၢ်ကပိၤ	ကံၣ်ဝဲခံကထၢဒီးလီၤကံၣ်လၢတၢ်သၣ်ကပိၤဖိးဘၢ ချံကံၣ်ယုအဂ့ၢ်အပီၢ်တအိၣ်, ကံၣ်တဖျၢၣ်ဖျၢၣ်လၢ အဝါမ့ၢ်ဂ့ၤ, အဂီၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပြီမ့ၢ်ဂ့ၤ, သ့မ့ၢ်ဂ့ၤ

ခိၣ်ဖၢၣ်ကံၣ်တဖၣ်အါတက့ၢ်တၢ်ထါအီၤအလဲၢ်တထါဘျဲၣ်ဒီးတနီၤန့ၣ်အလဲၢ်အိၣ် ဝဲတပျၢၣ်ဘျဲၣ်လီၤ. မ့ၢ်မ့ၢ်အထီတခီအါတက့ၢ်ကအိၣ်ဝဲခံပျၢၣ်တထါသၢပျၢၣ်လီၤ. ခိၣ် ဖၢၣ်ခဲလၢကံၣ်တၢ်ထါအီၤန့ၣ်အစိးနါလုၣ်န့ၣ်တၢ်ဟံးတုၢ်အီၤဒီးအနွံအသိးလီၤ. ခိၣ် ဖၢၣ်ကံၣ်တဖၣ်အါတက့ၢ်တၢ်ထါကံၣ်အီၤလၢအစိးနါခံကပၤဒီးအခၢၣ်သးဟံး တုၢ်ဝဲအဝါ, အဂီၤလဲလဲလီၤ.

ဒ်ယဟ်ဖျါတၢ်လံအသိးပကညီအကူအသိးတဖၣ်အိၣ်ဒီးအခိပညီအခိအယိတဖၣ် အသိးပိၢ်မုၢ်ပိၢ်မၤတဖၣ်ထါဝဲကံၣ်ဝဲခိၣ်ဖၢၣ်န့ၣ်ဒ်သိးပိၢ်ခွါတဖၣ်လၢအ

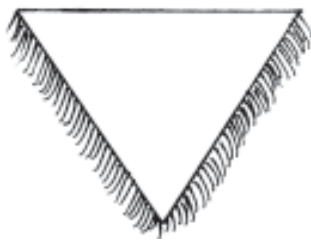
ဖျဉ်အီတဖျဉ်ကသးတိဒီးအီ၊ ကပလီပဒီအသး၊ ကသ့ဉ်နီဉ်အီအဂီလီ၊
အဒိ၊ ကံဉ်ဝဲလၢတၢ်ဒံချံ၊ တၢ်ဝဉ်သိလဉ်၊ ကလီဖံးကွီအသး၊ တဖျဉ်မ့ၢ်ဒံသိး
ကသ့ဉ်နီဉ်အီဉ်လူၢ်ကွၢ်လူၢ်ချံ၊ အီဉ်ဒံကွၢ်ဒံချံ

နသးမ့ၢ်တိဒ်ထီဉ်ကံဉ်ဘီ - ကအဲဉ်နၢၤဒ်နီဉ်သိမိ၊ ခူဉ်နီဉ်လုစံးသၢသးစူၤ၊ ခူဉ်
က့ၤမ့ၢ်အ့ၤလၢတၢ်ပူၤသ့ဉ်တဖျဉ်န့ဉ်လီၤ။

တနီၤနီၤမ့ၢ်တၢ်ဟ်ဖျါအတၢ်ဟဲလီၤစၢၤလီၤသ့ဉ်တၢ်အီဉ်တၢ်ဆိးတၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲ
တၢ်ဖံးအီဉ်မၤအီဉ်တဖျဉ်လီၤ။ တနီၤနီၤစ့ၢ်ကိးမ့ၢ်တၢ်ဟ်ဖျါတၢ်ဆဲးတၢ်လၢတ
ဖျဉ်၊ တၢ်လုၢ်ဒိဉ်ပွၤဒိဉ်တဖျဉ်လီၤ။ ခိဉ်ဖျဉ်တနီၤထါဃုဉ်ဒုဉ်လဲၣ်လၢတၢ်မံၤလၢ၊
တၢ်လုၢ်တၢ်ယီၤအဆူဉ်လီၤ။

ခိဉ်ဖျဉ်ဝါသၢနၢၤလွံၢ်နၢၤ

ပှၤကညီတဖျဉ်မ့ၢ်ပှၤလၢအဖံးမၤတၢ်လၢစုးပူၤသံဉ်ပူၤ၊ ဘဉ်ဃုာ်ထီဉ်ဃုာ်လီၤ
လၢအသးသမူကပူၤဖျဲးအဂီၢ်ဘဉ်ပဒုဉ်အသး၊ ပလီၢ်ပဒီအသးတဘီယုၢ်ယီၤအ
ယီၤဖျဉ်အခိဉ်လီၤ။ ဒံသိးအခိဉ်ဘိဉ်အသုတဘျးလၢသ့ဉ်ဒုဉ်န့ဉ်ဒီးထါဝဲခိဉ်
ဖျဉ်တနီၤအီဉ်လွံၢ်နၢၤဒီးတနီၤသၢနၢၤစ့ၢ်ကိးလီၤ။

ခိပ်ဖျာဝါလွှာ်နာ်အံၤချံးကွၢ်သးနာ်ဒီးမ့ၢ်ဖျာဝါန့ၣ်စၢ်တံၢ်လၢအခိၣ်လီၤခံ၊
အကိၣ်ကျၢၤထံးန့ၣ်လီၤ. တဘျီဘျီဘိၣ်ထီၣ်စ့ၤထီၣ်တၢ်လၢအပူၤဒီးစၢ်တံၢ်ကွၢ်
အနာ်တဖၣ်ဒီးဆွံန့ၣ်ဝဲဝဲဒီးယိးဝဲလၢအဖံၣ်ခိၣ်လီၤလီၤ. အသးနာ်တဖၣ်
ဖဲအခိၣ်လၢခးပူၤသံၣ်ပူၤအခါန့ၣ်ဖျာဝါဒီးဆဲးကိၣ်ယီၤဖိဂီၤဖိဘီလၢအခိၣ်ဖျာ
ဝါအဖိလၢအနာ်ကုဖိခိၣ်လီၤ.

(၈) တၢ်အနွံအဒိၣ်ဘၣ်ပလီၤ

ပကညီအကူအသိးတဖၣ်, အခိၣ်ဖျာ, အထၢၣ်တဖၣ်အိၣ်ဒီးအနွံဒီးအဒိၣ်
လီၤ. မ့ၢ်တၢ်ပၣ်ဖျါအတၢ်ဟဲလီၤစၢၤလီၤသ့ၣ်တမံၤဒီးမ့ၢ်တၢ်ပၣ်ဖျါတၢ်တိတၢ်
လီၤ, တၢ်စိတၢ်ဆုံ, တၢ်တဘၣ်ဒွံးဘၣ်ဒွါလၢတၢ်တယံတလၢဘၣ်သ့ၣ်တဖၣ်
လီၤ. ဖဲပိၣ်မုၢ်ဂ့ၤပိၣ်ခါဂ့ၤမ့ၢ်မၤတၢ်, လဲၤတၢ်ကွၢ်တၢ်လၢတဘၣ်ကျဲၤမၤပူၤမၤ
ဘၣ်ဒီးတၢ်အနွံအဒိၣ်တဖၣ်ပၣ်ဖျါဝဲလီၤ. လၢတၢ်ဂ့ၢ်အံၤမၤအိၣ်လိာ်အသးလၢ
ထါဒီးစံးဝဲ,

ယဆိမိၣ်ဖိအိၣ်သဘျု

ဖီကိၣ်ခံဘျးလၢဂ့ၢ်ဒု

ယဆိမိၣ်ဖိအိၣ်သဘျု

ဖိအိၣ်ဒီးအဆူၣ်အဒု

ပိၣ်မုၢ်ဖိတဖၣ်တခါ မ့တမ့ၢ် တၢ်ဘၣ်ဒီးတူၢ်တန့ၢ်ခိၣ်တကဲဘၣ်အယိစံးဝဲ

ယအိၣ်ဒုၣ်ယတၢ်ဂ့ၤဂ့ၤ

ယဆိးဒုၣ်ယတၢ်ဂ့ၤဂ့ၤ

ပှၤလူၤပုၣ်ဘၢယတဘု

ပှၤဒုပုၣ်ဘၢယတဘု

ပၢၣ်တလၢၣ်ဖိမိၢ်သိးဆု

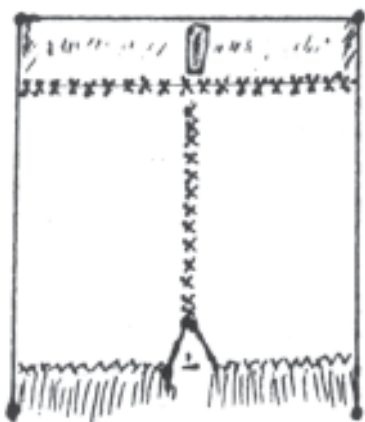
အိၣ်သုတစံးတၢ်ဒ်န့ၣ်

လၢတၢ်န့ၣ်အယိပကညီဖိအကူအသိးတဖၣ်အိၣ်ဒီးအနွံန့ၣ်အခိၣ်ပညီအိၣ်ဝဲလီၤ.

(ဆ) ဟိန္ဒူထဲကုဒီးဖျိန်ခံ

ကညီဟိန္ဒူလၢအကၢဆုပျီဖးထီတုၤလၢခိၣ်နၢၣ်ခံတဖၣ်တလိၣ်အကူထဲကူ၊ တလိၣ်အကူဖျိန်ခံဘၣ်. မ့မ့ကညီဟိန္ဒူလၢအကၢဆုပျီတုၤလၢအခံကီၢ်တဖၣ်လိၣ်ဝဲလၢကဘၣ်ကူဖျိန်ခံလီၤ. ပမ့ၢ်ကွၢ်က့ၤကညီဖိလၢအမ့ၢ်ပှၤတီအူဖိဒီး ကီၢ်မ့ၢ်တြီၤဖိတဖၣ်မ့ၢ်ပှၤကူဖျိန်ခံတဖၣ်လီၤ.

ဖျိန်ခံအဖုၣ်

ထါဝဲတၢ်ကံးညၢၣ်ခံဘျဲဒီးဆးစဲဘူးက့ၤဝဲလီၤ. လၢအနွံအိၣ်တခါဆးစဲဘူးက့ၤလၢအခၢၣ်သးပၢ်တၢ်ဝဲအတြီၤအခိၣ်, အကံၣ်ဒုၣ်လီၤ.

လၢအယီၤဒုတခါကံးချဲးလီၤက့ၤဝဲနီၤစုမ့ၢ်သၢဘိဒီးဆးတၢ်က့ၤအီၤလီၤ. အခိၣ်အထီတုၤခိၣ်လုၢ်ခိၣ်လီၤ. ဖဲအလဲၤက့ၤဖဲမၤအခါကူဝဲဖျိန်ခံအံၤလီၤ.

လၢအယီၤဒုလၢအကံးချဲးလီၤဝဲအပူၤန့ၣ်ဒၢန့ၣ်ယီၤသကိး မ့တမ့ၢ် ပျံးဒီးစၢယၢ်က့ၤဝဲလၢအမၢ်ညါတခါလီၤ.

ဖျိန်ခံ (အခိၣ်ထီ)

ဖျိန်ခံအခိၣ်ထီအံၤအါတက့ၢ်မ့ၢ်ဒုၣ်အသူလီၤ. ဘၣ်ထါဝဲတၢ်ကံးယၢ်အလံာ်တနီၤ, အအံၣ်တနီၤဝဲမးဆးစဲဘူးက့ၤဝဲလီၤ. တုၤစးဖိကဟံၣ်တၢ်ကံးညၢၣ်တဖၣ်ဟဲတုၤဒီးတံၢ်ဝဲဒီးဆးက့ၤဝဲလီၤ. ဖျိန်ခံအံၤမၤအသးဒ်ယီၤဖျိန်ခံအသိးလီၤ. ဖဲအအိၣ်လၢဟံၣ်လၢပီလဲၤတၢ်တၢ်ဖျိၤ, လဲၤဘျုးထူဘါယုၤ, လဲၤမူးလဲၤဝဲအခါကူဝဲလီၤ.

တဒိဝါ (ကဒိဝါ)

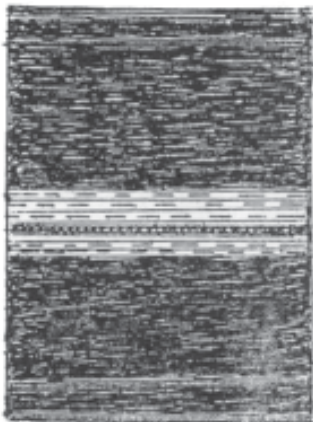
တဒိဝါမှိုထဲကူအဝါဒီဘွန်လီ၊ လာပိာ်ခွါတဖန်ကကလံ၊ကလဲအသးအဂီၢ်မှိုဂု၊ လာကကူဝဲအဂီၢ်မှိုဂု၊ထါဝဲတံကံးညာ်ဒ်ယုာ်တံ၊ပျူအသးလာအဒိၣ်ယီ၊ အသးဝံ၊ဆးစဲဘူးက့၊ဝဲလီ၊ တဒိဝါအခိၣ်ထံး၊ အခါၣ်သးဒီးအခိၣ်ဒီတဖန်ထါဝဲအတယံ၊ခံဘိလီ၊

ထဲကူ

ထဲကူမှိုထါန့ၣ်ဝဲတံကံးညာ်၊ တံ၊ပျူဝဲလာအဂီၢ်ဒီးဆးစဲဘူးက့၊ဝဲ (နှစ်နံစပ်) လီ၊ တု၊တံထါထုာ်တဖန်အိၣ်ထီၣ်ဒီးတံထါအီ၊တခါၣ်ယီလီ၊

ခဲအံးဖိကဟုာ်တဖန်ထါဝဲညီအယိထါက့၊ဝဲအလွဲအကလုာ်ကလုာ်ဒီးရ၊လီ၊ လာကီၢ်ပယီ၊ဒီဘွန်အယိကညီဖိတဖန်ကူဘၣ်ဝဲတကးဘၣ်ပှ၊ထူလံ၊ဖိအဂါတဖန်ဒီးကလုာ်ဂါတဖန်ကူဝဲမုာ်မးလီ၊ ကညီဖိအလွဲမှိုတံအဂီၢ်အယိမံပကဟ်သ့ၣ်ဟ်သးဒ်သးပတံသးဒူသုတလီ၊မံတဂု၊အဂီၢ်လီ၊

(၅) ဟိမုာ်အိၣ်ဆိးဒီးအနံၣ်

ဘၣ်ဃးဒီးနံၣ်န့ၣ်ဒ်ပှ၊ကညီတဖန်အန့ၣ်အထါအိၣ်ဆိးလီၢ်ကျဲအသးထါကူဝဲနံၣ်လီ၊ နံၣ်တဖန်န့ၣ်ထါဝဲခံခါၣ်ဒီးဆးစဲဘူးက့၊ဝဲလီ၊ လာပမံ၊ပပှ၊အစါန့ၣ်တဆးစဲဘူးက့၊ဝဲဘၣ်၊ ဟိမုာ်တဖန်အိၣ်ဒီးယီၢ်ဒိၣ်ပျံ၊ကိးဂါဒီးဆွံန့ၣ်လံ၊ယီၢ်ဒီးယီၢ်ဒိၣ်ပျံ၊အကဆူးဝံ၊မံ၊ဘံၣ်မံ၊ဘာဝဲလာအမဲာ်ညါတဒီလီ၊

နံၣ်ကျိၣ်ဝါ

နံၣ်ကျိၣ်ဝါမ့ၣ်ထီၣ်အသုၣ်ဒီးအခၢၣ်သးထီၣ်အဝါကျိၣ်ဝါဝဲတဘိတဘိဒီးအခၢၣ်သးခံၣ်အံၤဆးစဲဘူးက့ၤဝဲလၢအကျိၣ်ဝါအသးတခီၣ်န့ၣ်လီၤ. နံၣ်အံၤအါတက့ၢ်ကီၢ်တီၢ်အူပကူပိၣ်မုၢ်တဖၣ်ဒီးဘဲဖိလၢအအိၣ်ဘူးဒီးပကူတဖၣ်ကူဝဲလီၤ. မ့ၢ်ဘဲဖိတဖၣ်ကျိၣ်ဝါဝဲန့ၣ်ကံၣ်ယုကံၣ်တူၣ်ဝဲလၢအဂီၢ်လီၤ. အခၢၣ်သးကျိၣ်ဝါဝဲအံၤကအိၣ်ဝဲတထီၣ်ဒီးလွံၢ်စုမ့ၢ်န့ၣ်လီၤ.

နံၣ်ရၣ်

နံၣ်ရၣ်

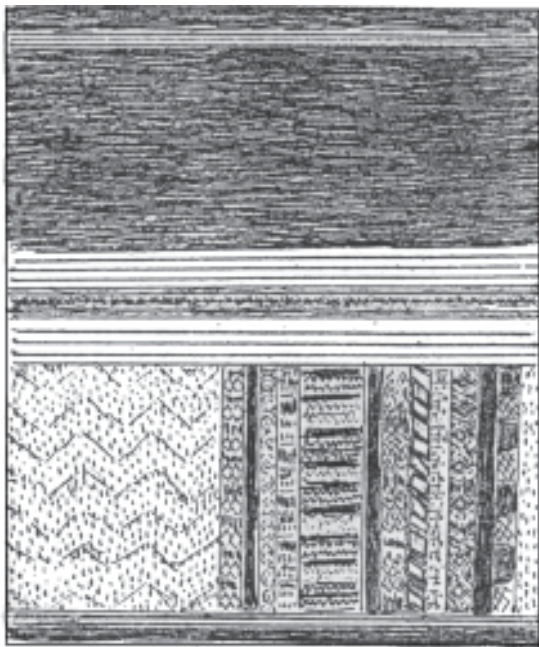
နံၣ်ကံၣ် (နံၣ်စိရၣ်)

နံၣ်ရၣ်မ့ၢ်အသုၣ်ဒီးဘၣ်ဘၣ်ဆၣ်အခၢၣ်သးကျိၣ်ဘိဝဲတဘိကျိၣ်ဂီၢ်ဝဲတဘိလီၤ. ထီၣ်ဝဲခံၣ်ဒီးဆးစဲဘူးက့ၤဝဲလီၤ. ကျိၣ်ဘိကျိၣ်ဂီၢ်ဝဲန့ၣ်ကအိၣ်တပျၢ်ယၣ်ယၣ်လီၤ. ပှၤလၢအကူနံၣ်အံၤအါကတၢ်မ့ၢ်ဝဲကဲၤခၢၣ်ဖိဒီးဘဲဖိတဖၣ်လီၤ. မ့ၢ်ဘဲမိၤပှၤတဖၣ်တကျိၣ်ဂီၢ်ကျိၣ်ဘိဝဲဘၣ်. ထီၣ်ဂီၢ်ဝဲအခၢၣ်သးအံၤလၢသတိၢ်လီၤ.

နံနံကံနံ(နံနံစိရံ)

နံနံကံနံမှီနံနံဒီဘုဂ်ညါနံနံကံနံဒီတူဂ်ဝဲတကျါတကျါဒီယိဖိစိအသိးမှီဂု၊
ဒီဆာဂ်လၢသိးမှီဂုဒီးအလွဲမှီအဂီ၊ မ့တမှီ အသူဒီးဒီသးလီဝဲအလွဲအသိး
ထါဝဲလီ၊ ထါဝဲခံခာဂ်ဝဲဆးစဲဘူးက့ဝဲလီ၊ လၢအကံနံဝဲလုဂ်နံနံမၤဝဲလၢ
လုဂ်အဘိမှီဂု၊ အလါမှီဂု၊ အဝါမှီဂုလီ၊ နံနံအံလၢပုၤတီအူဖိတဖၣ်
အကျါပုၤလၢအကူဝဲအါကတၢၢ်မှီကဲၤဘါဒီးဘွဲဖိတဖၣ်လီ၊ ကဲၤဘါကိးဝဲလၢ
နံနံစိရံဒီးဘွဲဖိကိးဒၣ်လၢနံနံကံနံလီ၊ ကဲၤဘါဖိမှီဂု၊ ဘွဲဖိတဖၣ်မှီဂုလၢ
ဖိစိပုစိနံနံထါဝဲလၢသတိလီ၊

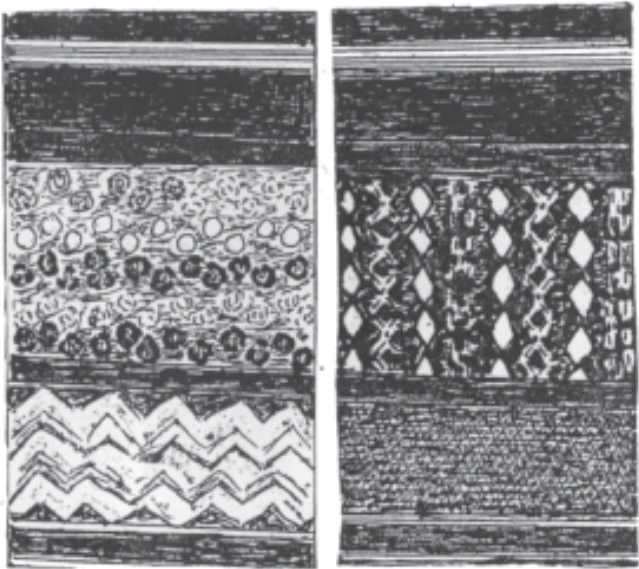
နံနံကံနံခံ (ဘုဒုလိမှီထီဂ်)

နံၣ်ကံၣ်ခံၣ်တၢ်ထါအိၤခံၣ်ဒီးတခါၣ်န့ၣ်တၢ်ထါတၢ်ကျိၣ်တကပၤတၢ်ထါသ
လံၤအကပၤတခါလီၤ. ကျိၣ်ဝါၣ်လွံၣ်ဘိကျိၣ်ဂီၤဝဲလွံၣ်ဘိလီၤ. အခါၣ်အဝဲအံၤဟံၣ်
လၢအဖီခိၣ်တခါလီၤ. အတခါၣ်န့ၣ်ထါဝဲတၢ်ကျိၣ်ဝါလွံၣ်ဘိဝံၤထါကံၣ်ထါဝဲ
ကံၣ်ဝဲတပျီၣ်တပျီၣ်လီၤ. မ့ၢ်တၢ်တိၤပျၢၣ်န့ၣ်ဟံၣ်ဝဲဖးလဲၣ်ဒီးတၢ်ကံၣ်အကတဖၣ်
ခံၣ်သၢခါန့ၣ်ဟံၣ်တၢ်ဝဲအသူတပျီၣ်တပျီၣ်လီၤ. ထါကံၣ်ဝဲလၢတၢ်တိၤပျၢၣ်, ဒုၣ်မဲၣ်
ချံၣ်, တၢ်ဆွဲၣ်သး, တၢ်သဝံးဖိ, တၢ်ဒံချံၣ်, တၢ်ဝၣ်သိလၣ်, စီးကပူၤ, တၢ်ကိး
လွံၣ်ဒီးအိၣ်ဒီးအါမးလၢပကိးက့ၤအိၤတဘၣ်လၢၤဘၣ်လီၤ. နံၣ်ခံၣ်အံၤဆး
စဲဘူးဝဲလီၤ.

နံၣ်အံၤဘၣ်တၢ်ထါအိၤလၢဘဲဖိလၢဒုလိၣ်မုၢ်ထီၣ်တဖၣ်ဒီးမုၢ်လၢတၢ်ကံၣ်တၢ်အူ
အိၤကီၢ်ခဲခဲအယိခဲအံၤပုၤထါသ့တအိၣ်လၢၤဘၣ်အိၣ်တၢ်ဒုၣ်စ့ၤဂၤမိၤလီၤ.

ကိၢ်မုၢ်တြီၤအနံၣ်

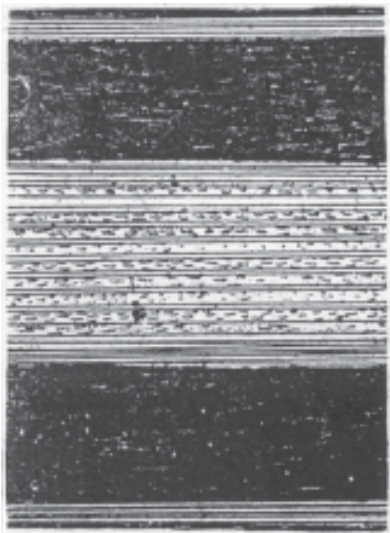
နံၣ်အံၤထီၣ်သၢခၢၣ်ဒီးဆးစဲဘူးက့ၤဝဲလီၤ. နံၣ်တနီၤထီၣ်ဝဲခံၣ်လီၤ. နံၣ်တဖၣ်အါတက့ၢ်ထီၣ်လၢလုၣ်အဂီၤဒီးအူအဖီ, ကံၣ်ယုကံၣ်ဝဲဝဲပယၢၤထီၣ်တၢ်ကံၣ်တၢ်ဝဲတဖၣ်အမံၤအသၢၣ်အသီးလီၤ. တနီၤန့ၣ်ထီၣ်ဝဲခံၣ်ဒီးအဖီခိၣ်တခၢၣ်န့ၣ်ထီၣ်ကံၣ်ဝဲဝဲထီၣ်ပှၢ်အမဲၢ်အသီးဒီးအတခၢၣ်န့ၣ်ကံၣ်တၢ်ပျဲဝဲလီၤ.

မိၤန့ၢ်ပှၢ်အနံၣ်

မိၤန့ၢ်ပှၢ်လၢအအိၣ်လၢပကိၢ်အကစၢ်ခိၣ်တဖၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, အိၣ်လၢတီၢ်အူမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤစိး, တုၤလၢကီၢ်မ့ၢ်တြီၤတဖၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ကီၢ်ဆီထံး, ချၢၣ်လွံၢ်ထူၣ်, နူသထူၣ်တဖၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, အဆုဘၢၣ်, ဆုမိၢ်သူ, ဆုအူတဖၣ်ထီၣ်, ဆးဝဲ, အူဝဲယံယံလၢလၢကီၢ်ခဲခဲဝဲမ့ၢ်အနံၣ်တခီအါတက့ၢ်ထီၣ်ဝဲအသူလဲလဲ, မ့တမ့ၢ် အလါအဲးအဂီၤဒီးကူဝဲလီၤ. တနီၤနီၤလၢအသးစၢ်ဒီးတဖၣ်နံၣ်အလွဲၢ်အသူ မ့တမ့ၢ်အဂီၤန့ၣ်ထီၣ်တၢ်ပျဲဝဲလၢအလုး, အဂီၤယဲးတဘိတဘိဒီးတနီၤထီၣ်တၢ်ကူဝဲစ့ၢ်ကီးလီၤ. တနီၤနီၤကံၣ်ဝဲအူဝဲအဖီဘၣ်ဆၣ်ဖျါတဂ့ၤထဲသီးကီၢ်မ့ၢ်တြီၤအနံၣ်ဘၣ်.

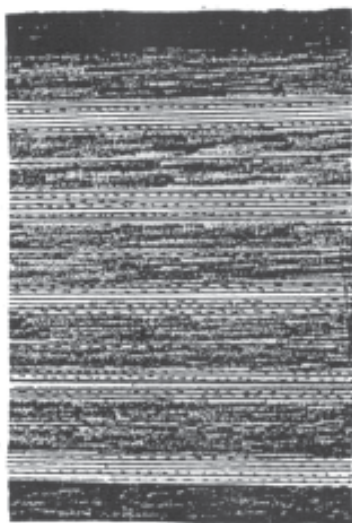
ယိပ်ထပ်ယိပ်ဝန်အနံ

နံအံကညီဖိလအအိအဆိးလ၊
ယိပ်လိပ်ကျိထပ်၊ ဝးဝးတုလတီနီ
ကစါခိတ်တဖ်ကူဝဲလီ၊ ထါဝဲအဂီ
ဒီဘုဒီးလအခါသးန့ထါဒိတ်တူ
ဝဲလအဝါ၊ အလါ၊ အဘိတကျိတ
ကျိလီ၊ လအဝါ၊ အလါ၊ အဘိအ
ကျိအံကံဝဲလလုဒ်အလွဲအိတ်ဝဲ
အသိးအယိပ်မုတ်တဟ်သ့ဟ်သးဘု
ဒီးပတထံဘု၊ ခဲအံမိတ်လမ့၊ ဖ်
အု၊ မူတ၊ ကီပသံတဖ်ထါဝဲ
အါမးဒီးမုတ်လတတ်ထါအီလအစးဖိက
ဟည်အယိထုးထိတ်ရလီနံအံ
ဆူကီပယိဒီဘုလီ၊

နံမဲ

နံမဲန့ပုကူအါတကွဲလအျိလိပ်ကျိ
ထံထပ်စူတကပလီ၊ လအညါပုထါလ
သတိဒီးပကွဲဂုမးလီ၊ ပမံပပုလ
ပျါတဖ်ထါဝဲလနဲမုတ်ဆိဒီးအတိ
အိတ်ဝဲတဆဲယုဘိ၊ အမဲအိတ်ယုဘု၊ အ
တယံအိတ်သဆဲလွဲဘိလီ၊ အါတကွဲ
တတ်ထါအီလလုအဂီဒီးအတိတဖ်
ထါဝဲလအဘိမုဂု၊ အဂီလုမုဂု၊ အ
လါ၊ အလါအဲမုဂုလီ၊ ခဲအံလကီ
ပသံမိမုးတခိထါဝဲအါမးလီ၊

(ည) နှုတ်ထာနွဲ့ခီကလေးသီ

ပမုံပပှ်အထါတယု်စံးဝဲ

၁. မိ်တူင်လၢပျၢလီၤနွဲ့ခီ
ပၢ်ကီၤလၢပျၢလီၤနွဲ့ခီ
လီၤလၢနီၣ်ဘိကျိၣ်တခီ
လီၤလၢစီၤပကူတနီၤ
လီၤဖးယု်ဟဲဝၣ်ကလီၤ
ကီၢ်တမုၢ်ယွၤထီၣ်ယွၤလီၤ
၂. လၢပျၢမိ်ဖိတန့ၣ်ဃီ
လၢပျၢပၢ်ဖိတန့ၣ်ဃီ
လီၤလၢနီၣ်ပဒဲးတန့ၣ်
လီၤလၢမိၤန့ၢ်ပှၤတန့ၣ်
လၢမုံၤဒီးပှၤစိၣ်ဖး
အိၣ်ဂုၤဂီၤလၢအံၤလၢဘး
၃. မိ်စၢၤလၢပျၢတထၢဃီ
ပၢ်စၢၤလၢပျၢတထၢဃီ
လီၤလၢနီၣ်ပအၣ်တထၢ
လီၤလၢခွဲၣ်ဝုၤဝီၤခံထၢ
ဝၣ်ကလီၤယု်ဟဲလီၤဖး
ကီၢ်ဟးဂီၤလီၤမုၢ်လီၤဖး

ဒ်ပမုံပပှ်အထါတယု်အတၢ်ဟ်ဖျါအသိးပဝဲကညီဖိတဖၣ်ပမုၢ်မိ်စၢၤလၢပျၢတထၢဃီပၢ်စၢၤလၢပျၢတထၢဃီအဃိလၢထံးလၢသီပတၢ်ကူတၢ်သိးကမုၢ်ဒၣ်တၢ်ဒ်သိးသိးလီၤ. ခီဖျါလၢတၢ်ဆၢကတီၢ်တရံးအသး, တၢ်တုၤအိၣ်လိာ်သးတညီဘၣ်အဃိပတၢ်ကူတၢ်သိးတဖၣ်တၢ်ကံၣ်ဃုကံၣ်ဝုၤတၢ်အူအဖိတဖၣ်လီၤဆီလိာ်ကုၤအသးတစဲးတစဲးလီၤ.

အဒိမိန့်ပုၤအန့ၣ်အထၢလၢပကိကစၢ်ခိၣ်တဖၣ်ဒီးမိန့်ပုၤလၢတီအူမ့ၢ်ထီၣ်က
လံၤထံးတဖၣ်, ကီၢ်ဆိထံး, လၢ်ဒိၣ်, ကီၢ်မုၢ်တြီၤဆူၣ်သထူၣ်မိၣ်လမ့ၣ်တုၤဘျံး
ဒဲၣ်တဖၣ်အဆူၣ်ပျီၤမ့ၢ်အဝါဖးထီၣ်ဒီးအခိၣ်လၢ်ခိၣ်တုၤလၢအစးန့ၣ်အဂီၤလီၤ.
ပိာ်မုၢ်တဖၣ်ဆးဆ့ဘၢၣ်, ဆ့မိၢ်သူ, ဆ့အူတဖၣ်အက့ၢ်အဂီၤသိးသိးလီၤ.
နီၢ်ပဒဲးအဖိအလံၤလၢအမ့ၢ်မိၢ်ထံးလၢမုၢ်ထီၣ်တဖၣ်တုၤလၢတီနီၢ်ကစၢ်ခိၣ်တ
ဖၣ်ကၤဆူၣ်ပျီၤဒီးကီၢ်မုၢ်တြီၤဆူၣ်ပျီၤ, ဒီးမိန့်ပုၤဆူၣ်ပျီၤအသိးလီၤ.

စီၤဝုၤဝီၤအဖိအလံၤလၢအအိၣ်လၢထံထၣ်စူတုၤလၢအစ့ၣ်, ပွဲၣ်, သၣ်ယၣ်
ဝတံၣ်တဖၣ်ကၤဝဲဆူၣ်ပျီၤဒီးကီၢ်မုၢ်တြီၤဆူၣ်ပျီၤတနီၤ, ဒီးမိန့်ပုၤဆူၣ်ပျီၤတနီၤလီၤ.
ပိာ်မုၢ်တဖၣ်ဆးဘျဲၣ်ဝဲဆူၣ်လၢဖိဖိတဖၣ်ဒီးကူဝဲန့ၣ်အါတက့ၢ်န့ၣ်မဲၣ်လီၤ.
သရၣ်မုၢ်မ့ၣ်ဝရံၣ်ကီၣ်ကွဲးပျါဝဲအဖံအဖုလၢထံထၣ်စူတခီအကူအသိးန့ၣ်အဖု
သးပုၤအဆူၣ်ပျီၤဖးထီၣ်ခဲဘျဲၣ်အကျါတဘျဲၣ်န့ၣ်ဒီးသိးမိန့်ပုၤအဆူၣ်ပျီၤဝါဖးထီ
ဘၣ်ဆၣ်အခိၣ်ထံးန့ၣ်တၢ်ဆးအီၤထီၣ်ပုၤမိၢ်အသိးလီၤ. မ့မ့ၢ်ဖဲသးပုၤအဆူၣ်မိၢ်
သူန့ၣ်မၤအသးဒီးမိန့်ပုၤအဆူၣ်ဘၢၣ်အသိးဘၣ်ဆၣ်တဆးဝဲလၢဘၢၣ်အချံ
ဘၣ်ထါဝဲဆူၣ်န့ၣ်ကံၣ်သဘဲဂ့ၤမးလီၤ.

ဒ်ပနၢ်ပၢ်ပဝဲကိးဂၤအသိးထံထၣ်စူမ့ၢ်ဟီၣ်ခိၣ်အိၣ်ပျါထီၣ်အသီအယိပသးလီၤပ
သးတဆိဘၣ်ဆိလီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယိပကူပသိးတဖၣ်လၢထံးလၢသီန့ၣ်က
မ့ၢ်ဒၣ်တၢ်ဒီးသိးသိးဘၣ်ဆၣ်ခီဖျိန့ၣ်လၢတၢ်ဆၢကတီၢ်တရံးအသးအယိဒ်ပတၢ်
လဲၤခီဖျိဒီးပတၢ်အဲၣ်ဒီးအသိးပထါအီၤပဆးအီၤလီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယိအလီၢ်
အိၣ်ဝဲလၢပကထီၣ်က့ၤတဲာ်က့ၤထံတၢ်ခီဒ်ထါဖိတယုၢ်အံၤစံးဝဲအသိးလီၤ.

လၢပျါပန့ၣ်န့ၣ်ခီ	န့ၣ်န့ၣ်ခီတခိၣ်ယိ
ထီၣ်က့ၤတဲာ်က့ၤထံတၢ်ခီ	ထီၣ်က့ၤတဲာ်က့ၤပၤပၤဟၢခီ
ထီၣ်က့ၤအဆၢမ့ၢ်ဘၣ်လံ	ပန့ၣ်ခီချၢၣ်ထီၣ်ဘံ

၄. ကယာကယဲဂျပဝဲ

ပသးပှ်စံးဝဲ, ကုဂုၤထီၣ်လၢယုၣ်လၢဟီး
 နီၣ်ဂုၤထီၣ်လၢသံၣ်လၢဖိ

ကညီၣ်ဟီၣ်မုၢ်ဟီၣ်မၤတဖၣ်မ့ၢ်ဂုၤ, ဟီၣ်ခါတဖၣ်မ့ၢ်ဂုၤလၢတၢ်မၤသံမၤလၢထီၣ်သး
အဂီၢ်အိၣ်ဒီးတၢ်ကယာကယဲအသးအကလုာ်ကလုာ်လီၤ. ပပှၤကညီၣ်တဖၣ်မ့ၢ်
ပှၤအဲၣ်တၢ်တီၢ်တၢ်လီၤတၢ်ဂုၤတၢ်ဝါအယိထူၤဒီးစ့န့ၣ်ပၢ်ဒိၣ်ဝဲစ့လီၤ. (ကဗျာ
ဆရာဦးကြံၣ်) ယၤထီၣ်ပှၤကညီၣ်အမ့ၢ် (တောင်မီးခင်) ပှၤအဲၣ်ဖဲးခူးဆူး
ခူး (တောင်ငွေခင်) ပှၤအဲၣ်ယၤဖဲစ့, ထံဖျံၣ်စ့, ပသးစ့, ခိၣ်ကျိၤစ့, ယီၤတ
ကိးစ့, ခိၣ်ကျိၤစ့သ့ၣ်တဖၣ်လီၤ. လၢပသးတၢ်အကျါတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤပၢ်ယုာ်
စ့ၢ်ကိးအယိအလီၢ်အိၣ်လၢပကသ့ၣ်ညါက့ၤအိၣ်စ့ၢ်ကိးလီၤ.

(၁)ခိၣ်ကျိၤအကလုာ်ကလုာ်

ခိၣ်ကျိၤစ့

ခိၣ်ကျိၤစ့န့ၣ်ဟီၣ်ဝဲဘၣ်သလၣ်ဟံးဝဲအက္ခိၤဒီးသိးကတယၢ်မၤလၢထီၣ်မၤအိၣ်လီၤဝဲ
ကသ့အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ခိၣ်ကံၢ်ဖဲဘံ

ခိၣ်ကံၢ်ဘဲဖဲန့ၣ်မ့ၢ်ပှၤဟီၣ်စ့ဘူသလါနီၣ်စ့မုၢ်ဒိၣ်ဒီးအထီတခီအိၣ်ခံပျၢ်ဒီးက္ခိၤဝဲတ
ကူၢ်ဒီးအအိၣ်တၢ်န့ၣ်ကျိၤလၢအခိၣ်ဘိၣ်ထံးလီၤ.

ပှၤလၢအမၤသ့အိၣ်ဘၣ်တဖၣ်မၤဝဲခိၣ်ကျိၤစ့ဒီးတနီၤမၤဝဲလၢဖဲဘံလီၤ. လၢ
တၢ်ဂ့ၢ်အံၤမၤဝဲထါဒီးစံး

စီတခွါကျီခိင်ကံစု
ဟ်အမာ်ခဲလက်ခဲဆု
တဘျီဘျီမုၢ်ကနီၤဖိၣ်သၣ်ခွါတဖၣ်မၤအိၣ်လိာ်အသးလၢထီၣ်ဒီးစံးဝဲ
လဲၤတၢ်ခံၤခိၣ်ကျီၤစု
နပုၤဒါကဲယပုၤဒု
ယဟ်တုၤယခိၣ်ကျီၤစု
နကွၢ်လၢခံကွၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ
ပုၤလၢအတၢ်တအိၣ်တယၤတဖၣ်မၤထီၣ်ဒီးစံးဝဲ
ခိၣ်တဒိၣ်ဖဲဘံတဘီ
အဲၣ်ပုၤဖိပုၤမိၤသးလီ
ဖဲဘံဟ်ဖဲဘံတဘီ
နီၢ်ခိးဖဲဘံဟ်အသိ

(၁) ခိၣ်စၢ

ပုၤလၢအတၢ်တအိၣ်တဖၣ်မၤဝဲခိၣ်စၢလၢလုၢ်ဖျါလီၤ. မုၢ်ကနီၤတဖၣ်လုၢ်ဝဲခိၣ်
စၢလၢလုၢ်ဂီၤလုၢ်ဘီဒီးဖိၣ်သၣ်ခွါတဖၣ်ဘံထီၣ်ဝဲလၢအခိၣ်ဘိၣ်ထံးလီၤ.

(၂) သံၣ်ကျီၤစု

သံၣ်ကျီၤစုန့ၣ်မ့ၢ်မၤန့ၢ်သံၣ်လၢစုဒီးကျီၤဝဲတတ်ဇိၤလီၤ. ဖဲအခွံခိၣ်ခွံန့ၢ်ဝံၤဆှံး
လီၤဝဲလၢအခိၣ်ဘိၣ်အခိၣ်ထံးလီၤ.

(၃) နၢ်စၢနီၤဖိ(နၢ်ဒီး)

လၢတၢ်မၤယံၤမၤလၢထီၣ်သးအဂီၢ်ဟ်မုၢ်တဖၣ်မၤန့ၢ်ဝဲနၢ်ဒီးစုကွီၤလီၤ. တနီၤမၤ
ထူၣ်ဖျါဝဲစုညၣ်ဒီးဒုးစဲဘူးဝဲလၢနၢ်ဒီးအလီၤလီၤ. တနီၤနီၤဟ်န့ၢ်စုဒီးထးသွဲအ
သိး, နီၣ်ချံအသိးဒီးဒုးစဲဘူးဝဲလၢနၢ်ဒီးအလီၤလီၤစူၣ်လီၤဝဲလီၤ.

ပှၤလၢအတၢ်တအိၣ်တယၢၤဘၣ်တဖၣ်မၤန့ၣ်လုၣ်ဂီၤလုၣ်ဝါဒီးဒၢန့ၣ်ဝဲလၢအနၢ်
အပူၤလီၤ. တနီၤမၤစ့ၢ်ကိးဝဲလၢကျူးဒီးလီၤ. (ကျူးဒီးအဂ့ၢ်န့ၣ်ယကွဲးဖျါလၢ
ဖဲအကလုာ်ကလုာ်အပူၤလီၤ.)

(၄) ဖဲအကလုာ်ကလုာ်

လၢတၢ်ကယၢၤကယဲအကျါမုၢ်ကနီၤဖိတဖၣ်အါတက့ၢ်လံာ်ဖဲအကလုာ်ကလုာ်
လီၤ. လၢဖဲအကလုာ်ကလုာ်အကျါဖဲစ့န့ၣ်ပိာ်ဝဲအကလုာ်ကလုာ်စ့ၢ်ကိးလီၤ.
တဘျီဘျီလံာ်ဖဲတစ့ၢ်န့ၣ်ယဲၢ်ပျံၤဘၣ်. ထါတကျးစးဝဲ

လါဖိထီၣ်သီတခွဲးဒဲး

နီၢ်လံာ်ဖဲစ့အမဲာ်ဆဲး

လါဖိထီၣ်သီအနိးစူ

နီၢ်ဒိၣ်ထီၣ်သီအမံၤဟူ

ဖဲအိၣ်အကလုာ်ကလုာ်ဖဲထူ, ဖဲစ့, ဖဲဘံ, ဖဲဘၢၣ်, ဖဲမ့ၤယု, ဖဲလုာ်, ဖဲကျူးဒီး,
ဖဲချိာ်ကုဒီးကအိၣ်ဒီးဝဲလၢပတသ့ၣ်ညါဘၣ်လီၤ.

ဖဲစ့ထးသွဲ

ဖဲစ့ထးသွဲန့ၣ်ပိာ်န့ၣ်ဝဲစ့ဒ်ထးသွဲအသိးလီၤ.

ဖဲစ့ဖျါၣ်

ဖဲစ့ဖျါၣ်န့ၣ်မၤန့ၣ်စ့ဖျါၣ်ဒ်တၢ်ဂီၤအံၤအသိးဒီးတၢ်န့ၣ်ဝဲစ့ဖျါၣ်
တဖၣ်လၢပျံၤဖးထီၣ်လီၤ.

ဖစုဒံချုံ

ပိတ်စုဒံသီးဒံချုံတဖျဉ်တဖျဉ်ဝံးဒီးဒူးစဲဘူးဝဲလာစုကွီဆံးဆံးဖိတဖျဉ်ဒီးတဖျဉ်အကဆူးလီၤ.

ဖဘာၣ်

ဖဘာၣ်န့ၣ်မ့ၢ်အတုၢ်န့ၢ်ဘာၣ်ချုံတဖၣ်လီၤ.

ဖကျူးဒံး

ကျူးမ့ၢ်တၢ်ဖိဃၢ်တကလုာ်လီၤ. တၢ်ကိးစ့ၢ်ကိးအီၤလၢခိၣ်ပီၤအ့ၤလီၤ. ပယီၤကိးလၢ (ရွှေပိုးကောင်) လီၤ. တၢ်လၢကျူးန့ၣ်အဒံးလၢဟ့ၣ်ကတြၢ်ဒုၣ်ဒီးထဲစုမ့ၢ်စုဆၣ်လီၤ. အိၣ်ဝဲခံကလုာ်လၢဟ့ၣ်ဒီးအဂီၢ်လီၤ. ဖကျူးဒံးန့ၣ်တုၢ်န့ၢ်ဝဲဘာၣ်ချုံခံဖျဉ်သၢဖျဉ်ဝံးတုၢ်န့ၢ်ဝဲကျူးဒံးတဘျုး, တုၢ်ကဒီးဝဲဘာၣ်ချုံခံဖျဉ်သၢဖျဉ်ဝံးတုၢ်န့ၢ်ဝဲကျူးဒံးတဘျုးလီၤ. လၢဖဲသၣ်အဂီၢ်တုၢ်ဝဲကျူးဒံးခံဘျုးတဘျီယီၤလီၤ.

ဖလုၣ်

ပိတ်မုၢ်သးစၢ်တနီၤနီၤဟံးန့ၢ်လုၣ်ဂီၤလုၣ်ဘီဒီးမၤကိၣ်လိၣ်ဝဲတဖျဉ်ဘၣ်တဖျဉ်တနီၤနီၤစၢ်ဝဲဒံဖိဖိတဖိးတဖိးအသိးဒီးဒူးကဲထီၣ်ဝဲဒံဖဲသၣ်အသိးန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်တမၤဝဲလၢလုၣ်ဘၣ်ဒီးမၤဝဲလၢသိဆူၣ်အလွဲၢ်အဂီၢ်, အလၢ, အဘီတဖၣ်ဒီးတုၢ်က့ၤဝဲလၢပျံၤန့ၣ်လီၤ.

ဖချိန်ကု

ကညီလၢအအိၣ်ဘူးလၢပီၣ်လဲၣ်နံၤတဖၣ်ဖဲထံထီၣ်ဝံၤထံလီၤက့ၤန့ၣ်ထၢန့ၣ်ဝဲ
ချိၣ်ဘီ၊ ချိၣ်ဂီၤဖိ၊ ချိၣ်ကံၣ်ယုၤဖိတဖၣ်ဒီးတုၢ်ဝဲဒ်ဖဲအသိးလီၤ။

ဖဘံ

တၢ်လၢဖဲဘံန့ၣ်ပပုၤကလုာ်ဟ်လုာ်ဟ်ပုၤအီၤအါန့ၣ်ထူတက့ၢ်လီၤ။ တၢ်ကတိၤ
ဒီးမိၢ်ဖါစံးဝဲ, “ကျိၣ်အိၣ်စ့အိၣ်ဖဲဘံအိၣ်ထူအိၣ်လီၤ။” ကျိၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ပပုၤကလုာ်
အတၢ်လုၢ်ဒိၣ်ပုၤဒိၣ်တမံၤဒီးတၢ်ဟ်အီၤဒ်အသးသမူအိၣ်အယိတၢ်ကိးအီၤလၢ
ကျိၣ်တဖၣ်လီၤ။ လၢဖဲစိၤဖုစိၤကစၢ်ခိၣ်တဖၣ်ကျိၣ်အိၣ်အါမးလီၤ။ မ့ၢ်လၢကျိၣ်
အိၣ်အယိစ့ညၣ်တဖၣ်အိၣ်အါဝဲတုၤပုၤဘၣ်အန့ၣ်အီၤလၢကတံၤအပူၤဒီးန့ၣ်လီၤ
အီၤလီၤ။ လၢခံကျိၣ်တဖၣ်တၢ်ဟဲပုၤအီၤအပူၤဂ့ၤမးဒီးပုၤတသ့ၣ်ညါကျိၣ်အ
လုၢ်အပူၤဘၣ်အယိပုၤဆါကွံာ်ကျိၣ်တဖၣ်လီၤ။ စးထီၣ်ဖဲကျိၣ်တအိၣ်လၢဘၣ်
န့ၣ်တၢ်ဖှိၣ်တၢ်ယာ်တုၤအိၣ်ပုၤအယိပုၤထုးထီၣ်ဆါစ့ညၣ်တဖၣ်တုၤအလၢာ်က
ဒီးဒီးခဲအံၤကဲထီၣ်တၢ်ကအုကစွါလၢတၢ်ဝံၣ်တၢ်ကကံၤလီၤ။

ဖဲဘံစ့ၢ်ကိးအိၣ်လၢကညီဖိအိၣ်ဆိးအလီၢ်တၢ်လီၢ်သၢတီၤလီၤ။ တၢ်လၢဖဲဘံန့ၣ်
အိၣ်လၢအပူၤဒီးဟဲထီၣ်လၢအဝံၣ်ပူၤန့ၣ်ကိးမ့ၢ်ဂီၤဒဲးလီၤ။ ဖဲဘံန့ၣ်အဖျါၣ်
သ့ၤထံသိးဒီးမိၢ်ဂံာ်သၣ်ယၣ်ယၣ်ဒီးအလွဲၢ်န့ၣ်ဘိပုၤလီၤ။ ပမ့ၢ်ပပုၤစံးဝဲဖဲဘံမ့ၢ်
အိၣ်ဝးကဆိအစုဒီးပမ့ၢ်သးလိကဆိပလဲလိာ်လၢကဆိန့ၣ်တဘျီယီလီၤ။

ဖဲဘံဟဲထီၣ်လၢအဝံၣ်ဖိတဘိအဘိအသိးဒီးတၢ်ဒိၣ်တၢ်အီၤတလိၣ်တလိၣ်ဖိ,
ဒီးမ့ၢ်လၢအပူၤအိၣ်အယိတၢ်တုၢ်အီၤလၢလုၢ်န့ၣ်ဝဲလီၤ။ တၢ်စံးဝဲပုၤလၢအက
တိၤတၢ်တိတိလီၤလီၤ, မၤတၢ်တိတိလီၤလီၤမးဒီးလဲၤယုဝဲဖဲဘံန့ၣ်ထံၣ်န့ၣ်ဝဲလီၤ။
လၢတၢ်န့ၣ်အယိပုၤဂုၢ်ကျဲးစးယုဘၣ်ဆၣ်တၢ်တထံၣ်န့ၣ်အီၤဘၣ်အယိမၤထါ
ဒီးစံးဝဲ

ဖဲဘံသၣ်စဲၤလၢမ့ၢ်န့ၣ်
သၣ်ဖဲဘံစဲၤလၢမ့ၢ်န့ၣ်
ဒီးကသ့ၣ်လဲၤအိၤတတုၤ
ဒီးကဆိလဲၤအိၤတတုၤ
နီၢ်ဒီးစိလဲၤအိၤမ့ၢ်တုၤ
ဖဲဘံသၣ်လီၤဆ့ၣ်လီၤဆူ
ဖဲဘံန့ၣ်တမ့ၢ်တၢ်သုၤအိၤထဲတၢ်ကယၢကယဲ, တၢ်လုၢ်ဒိၣ်ပွၤဒိၣ်မိၤဘၣ်. အဘျး
အိၣ်ဝဲအါမးလီၤ.

ဖဲဘံလၢပကိၢ်လီၤအဘျး

တၢ်စံးဝဲပမ့ၢ်တီၢ်မ့ၢ်လီၤ, ပတၢ်အိၣ်မူမ့ၢ်ကဆိန့ၣ်ပမ့ၢ်လံာ်ဖဲဘံဒီးပမ့ၢ်ဟး, မ့ၢ်လီၤ
လၢပှၤထူလီၤတၢ်, စ့လီၤတၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပှၤန့ၣ်လီၤဃာ်ဒၣ်လဲာ်ပထံၣ်န့ၣ်လီၤ. ပမ့ၢ်
ဟံလီၤအိၤလၢထူကမူၣ်အိၣ်အလီၢ်န့ၣ်ထူတဖၣ်ဟဲဘျးအိၤလီၤ. မ့ၢ်ထူလၢ
အဘၣ်မ့ၢ်အူဝံၤ (အထညၣ်ပျက်) တဖၣ်အဝဲတအိၣ်ဝဲလၢၤဘၣ်.

ဖဲဘံမ့ၢ်အိၣ်လၢဟံၣ်ပူၤန့ၣ်ဟံၣ်မုၢ်ဟံၣ်ခုၣ်ဒီးတၢ်ဆါအအၢအသီတဖၣ်တ
ဟဲမၤဘျးပှၤဘၣ်. ဖဲဘံမ့ၢ်အိၣ်န့ၣ်ပမၤထီၣ်အိၣ်ထီၣ်ဒီးပတၢ်အိၣ်တၢ်ယၢၤလီၤ.
ဖဲဘံန့ၣ်မၤနၢၤတၢ်တရဲတခး, တလီၢ်နီၤထံ, တၢ်မ့ၢ်တၢ်ပျီၢ်, တၢ်အၢတၢ်သီတ
ဖၣ်လီၤ. ဖဲဘံန့ၣ်ဂ့ၤစ့ၢ်ကိးလၢကသံၣ်ကသီလီၤ. ပှၤမ့ၢ်ဘၣ်ရဲၢ်သံရဲၢ်ကိးန့ၣ်ပှၤ
စုၣ်ဒုးအိၤအိၤဖဲဘံအထံဒီးရဲၢ်သံရဲၢ်ကိးဟးဂီၤကွံာ်လီၤ. တၢ်သါတကုးအတၢ်ဆါ
စ့ၢ်ကိးပစုၣ်ဒုးအိၤအိၤဖဲဘံအထံဒီးဘျီဝဲလီၤ.

ပိာ်မုၢ်ပိာ်မၤလၢညါတဖၣ်တုာ်ဝဲဖဲဘံဖးထီဒီးလံာ်ဝဲတဝီတဝီလီၤ. တနီၤနီၤတုာ်
ဝဲဖၣ်ဖုၣ်ဒီးလံာ်ဝဲလွံၢ်ပျံၤယဲၢ်ပျံၤလီၤ.

ဖဲအိၣ်ဒီးဝဲအါမးလၢကညီဖိတဖၣ်အဲၣ်ဝဲဒီးလံာ်ဝဲလီၤ. လၢကီၤလၢသူဖးဒိၣ်ဖး
ထီၣ်ကၢဆုကၢအသၣ်ဖးဒိၣ်ဖးထီၣ်တဖၣ်ဟဲဆါဝဲဖဲဂီၤမၤအသးဒီးဖဲဘံအသးဒီးပှၤ
ကညီတဖၣ်ပှၤဝဲဒီးလံာ်ဝဲလီၤ. ပှၤကညီအဲၣ်လံာ်ဝဲဖဲန့ၣ်မၤဝဲလၢထါဒီးစံးဝဲ

ထံတဂ့ၤထံအလီၤလံၤ

ဖဲတဂ့ၤဖဲအလီၤလံၤ

မ့ၤစူးကွံာ်လၢတူၤနၢၣ်ထံး

ပှၤစူးကွံာ်လၢတူၤနၢၣ်ထံး

လံာ်သ့လံာ်သ့အီၤလၢထံ

ဂ့ၤန့ၣ်အသိပၢၣ်လၢခံ

(၅) ထံဖုံၣ်

ကညီမုၢ်ဖိတဖၣ်အါတက့ၢ်သးဝဲထံဖုံၣ်စ့လီၤ. ထံဖုံၣ်စ့အိၣ်ဝဲအဘၣ်, အဖျါၣ်,
အပြီ, အသွါအိၣ်အကလုာ်ကလုာ်လီၤ. ထံဖုံၣ်တနီၤန့ၣ်အိၣ်လၢအကွီၤအကွီၤ
ဘၣ်ဆၣ်တနီၤနီၤန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ပိာ်န့ၣ်အိၣ်ဒီးအကိာ်ပူၤဒ်သးပှၤမ့ၢ်သးထီၣ်အီၤ
ဖဲစုဒုကိာ်န့ၣ်ကညီအဂီၢ်လီၤ. တလိာ်ပှၤဖျါၣ်လီၤအီၤလၢစုလၢစုခိၣ်တကပၤန့ၣ်
ဘၣ်. ပိာ်မုၢ်သးစၢ်တဖၣ်သးထံဖုံၣ်အဘိအါမးလီၤ. ထံဖုံၣ်လၢထံဂၤကီၢ်ဂၤ
ဟဲစိာ်ဆါဝဲထံဖုံၣ်မ့ၤယု (ကၢညီမး) အိၣ်ဒီးအလွဲအကလုာ်ကလုာ်စ့ၢ်ကီးသး
ဝဲလီၤ. သးဝဲထံဖုံၣ်စ့, ထံဖုံၣ်တိာ်ဘီ, တိာ်ဂီၤ, ထးဝါ, ထံဖုံၣ်မ့ၤယုတဖၣ်ပှၤ
အစုဒုကိာ်လီၤ.

လၢတၢ်န့ၣ်အယိဖဲအဝဲသ့ၣ်ဆုဘု, ဆုဟုမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဃၢဘုဃၢဟုမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဖဲအဟး
လၢပှၤလၢကျါန့ၣ်တချုးနထံၣ်အကစၢ်န့ၣ်နနၢ်ဟူလၢဖဲစ့တဖၣ်, ထံဖုံၣ်တဖၣ်
သိၣ်ကြံၤသိၣ်ကြံၤ, သိၣ်စွံသိၣ်စွံမ့ၢ်တၢ်မၤမုၢ်အသးဒီးပှၤလၢအနၢ်ဟူတၢ်တဖၣ်အ
သးလီၤ.

ပုၤလၢအထံဖုံတအိၣ်ဘၣ်တဖၣ်ကတိၤဆံးလီၤအသးဒီးစံးဝဲ၊
တၢ်တအိၣ်လၢနီၢ်အစု
ပုၤဟဲဝဲၣ်ဟဲယသးအး

(၆) ယီၢ်တကိး

ကညီပိၣ်ခွါလၢအကူဖျိၣ်ခံတဖၣ်အိၣ်ဒီးယီၢ်တကိးလီၤ. ယီၢ်တကိးန့ၣ်ထါန့ၣ်
ဝဲတၢ်ကံးညၢၣ်နီၣ်စုမုၢ်သၢဘိဒီးပၣ်တၢ်လုၣ်ဖးထီ (အနွံ) လီၤ. အနွံအံၤဖျါက့ၤဝဲဒ်
ပျံၤတခီတဘိဒီးစၢယၢ်ဝဲလၢအယီၢ်ဒုလီၤ. တနီၤနီၤမၤဝဲလၢဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိအဖံး
နီၣ်စုမုၢ်ခံဘိဒီးမၤထူၣ်ဖျိဝဲအပူၤတခီတပူၤဒီးစၢယၢ်ဝဲလၢပျံၤလီၤ. ဘဲအယီၢ်တကိး
န့ၣ်ထါဝဲလၢတၢ်ကံးညၢၣ်အဝါနီၣ်စုမုၢ်လွံၣ်ဘိဒီးဆးစဲဘူးက့ၤဝဲအကပၤခံခီလီၤ.
ဒၢန့ၣ်ဝဲစုညၣ်တဘျီတဘျီလၢယီၢ်တကိးအပူၤလီၤ.

ကညီလၢအမၤသ့အိၣ်ဘၣ်တဖၣ်ပိၣ်န့ၣ်ဝဲစုညၣ်လၢယီၢ်တကိးလီၤ. အါတက့ၢ်
စကီၤစဘါအဖိအလံၤတဖၣ်အယီၢ်တကိးစုအိၣ်အယိတၢ်မၤအီၤလၢထါဒ်အံၤ
စကီၤအဖိစီၤရဲၣ်မိၤ
ယီၢ်တကိးစုဘျးလုၢ်လီၤ

ယီၢ်ဒိၣ်ပျံၤ

ကညီပိၣ်မုၢ်တဖၣ်အနံၣ်အါတက့ၢ်အခါအံၣ်အယိတၢ်မုၢ်လၢညါတဖၣ်စၢအယီၢ်
ဒုလၢပျံၤတဘိဒီးတၢ်ကိးအီၤလၢယီၢ်ဒိၣ်ပျံၤလီၤ.

(၇) နိၣ်ကျိၤစု

ပိၣ်မုၢ်ပိၣ်မၤတဖၣ်အိၣ်စ့ၢ်ကိးဒီးနိၣ်ကျိၤစုလီၤ. မ့ၢ်လၢပိၣ်မုၢ်အနံၣ်တဖၣ်ဖုၣ်
အယိဖဲအကျိၢ်နိၣ်အခါတၢ်ယူးတၢ်ယၢ်အံၣ်အီၤအယိထါန့ၣ်ဝဲတၢ်ကံးညၢၣ်ဖးထီတ
ဘိဒီးဘံယၢ်ဝဲအခိၣ်ခံခီစ့ၢ်ကိးလီၤ.

(၈) ကညီဖိတ်ပီးတၢ်လီလာတၢ်ထါလာလုၢ်

ကညီဖိတ်ဖၣ်လၢကၤဒၢန့ၣ်တၢ်ဒီးစိၣ်ထီၣ်စိၣ်လီၤတၢ်အဂီၢ်ထါန့ၣ်ဝဲထါၣ်အဒိၣ်, အဆံးအကလုာ်ကလုာ်လီၤ. ထါၣ်တနီၤအူဝဲအဖိဂ့ၤမးလီၤ. ထါၣ်တနီၤထါဝဲဖးဒိၣ်လၢအကြိၢ်ဟုသးတန့ၣ်လီၤ. ထါဝဲယၣ်ထါန့ၣ်အစိးနီၤတကပၤဆးတံၢ်က့ၤဝဲဒီးဖဲအမံအခါဆွံန့ၣ်အခိၣ်ခံခီလၢအပူၤဒီးထူထီၣ်အသးလၢယၣ်ထါန့ၣ်လီၤ.

တၢ်တဖၣ်အံၤမ့ၢ်ဝဲကညီဖိတ်ဖၣ်အတၢ်ကယၢကယဲပဲၤတၢ်ယုသ့ၣ်ညါအီၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကတိၤလၢခံ

ကစၢ်ယွၤအဘျးအဖှိၣ်အယိယကွဲးလံာ်ဖိတဘျီအံၤဝံၤဝဲဂ့ၤဂ့ၤလီၤ. ယအာၣ်
လီၤယတၢ်ဂံၢ်စၢ်ဘါစၢ်လၢတမ့ၢ်တၢ်လၢတၢ်ပွဲၤဒီးဘၣ်. အဂီၢ်အံၤပကညီဖိတ
ဖၣ်အဆုၣ်ဇိၤစိၤစိၤအိၣ်ဒီးအါမးလၢယဃုသ့ၣ်ညါတတုၤလီၤတီၤလီၤထီၣ်ဘး
ဘၣ်လီၤ. ဒ်န့ၣ်အသိးတၢ်ကံၣ်တၢ်ဂ့ၤ, တၢ်အူအဖိတဖၣ်ယကိးတဘၣ်ဘၣ်.
အိၣ်ဝဲအါမးလၢပုၤဖးတၢ်ဖိကိးဝဲန့ၢ်ပၢၢ်ဝဲကအိၣ်စ့ၢ်ကိးအါမးလီၤ.

လၢတၢ်အဲၣ်ဘၣ်ပကညီတၢ်ကူတၢ်သိးအပူၤယဃုကညးပုၤမၤတၢ်ဖိလၢကဝံ
သးစူၤယၤတက့ၢ်. ပကညီအတၢ်ကူတၢ်သိးတဖၣ်အလွဲၤန့ၣ်ဖဲပမံၤပပုၤအစိၤ
တၢ်လၢအမၤန့ၢ်ဝဲညီမ့ၢ်အဂီၤ, အဘီ, အဝါ, အသူအယိတၢ်ကူတၢ်သိးတဖၣ်
အလွဲၤအါတက့ၢ်မ့ၢ်ဒ်တၢ်လၢအမၤန့ၢ်ဝဲညီတဖၣ်လီၤ. လၢတၢ်အံၤအယိပတၢ်
ကူတၢ်သိးအလွဲၤလၢအခီၣ်ထံးတဖၣ်စ့ၢ်ကိးမံၤပကဟ်သ့ၣ်ဟ်သးဒီးဟ်ကဲအီၤ
ပၢၤယၢ်အီၤစ့ၢ်ကိးတက့ၢ်.